

**EBEVEYNLİK STİLLERİ İLE OKULÖNCESİ
DÖNEM ÇOCUKLARININ YARATICILIK
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Safa Merve ÇAPARLAR

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Osman Tayyar ÇELİK**

Yüksek Lisans Tezi – 2025

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EBEVEYNLİK STİLLERİ İLE OKULÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ
YARATICILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Safa Merve ÇAPARLAR

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Osman Tayyar ÇELİK**

**Tez Jüri Üyeleri
Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM
Doç. Dr. Osman Tayyar ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif KAY**

MALATYA

2025

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

ETİK BEYANI

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak “Doç. Dr. Osman Tayyar ÇELİK” danışmanlığında hazırlayıp sunduğum “Ebeveynlik Stilleri ile Okulöncesi Dönem Çocuklarının Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişki” başlıklı Yüksek Lisans tezim içinde elde ettiğim verileri, bilgileri, belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tezimde yararlandığım eserlere bilimsel kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin özgün olduğunu, tezimin çalışma ve yazımında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

11/04/2025

Safa Merve ÇAPARLAR
İmza

İÇİNDEKİLER

ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Çocukta Yaratıcılığın Gelişimi	5
2.2.Yaratıcı Düşünme	6
2.3. Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler	6
2.3.1.Yaratıcılık ve Aile.....	6
2.3.2. Kalıtım ve Çevre.....	7
2.3.3.Yaratıcılık ve Zeka	7
2.3.4. Yaratıcılık ve Cinsiyet	8
2.3.5. Yaratıcılık ve Yaş	8
2.4. Ebeveynlik Stilleri	9
2.4.1. Otoriter Ebeveynlik Stili.....	9
2.4.2. Demokratik Ebeveynlik Stili	10
2.4.3. İzin Verici Ebeveynlik Stili	10
2.5. Ebeveynlik Stilleri ve Yaratıcılık Arasındaki İlişki.....	11
2.6. Yaratıcılık ve Ebeveynlik Stilleri İlişkisi İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	11
2.7. Yaratıcılık ve Ebeveynlik Stilleri İlişkisi İle İlgili Yurtdışında Alanda Yapılan Çalışmalar	13
3. MATERYAL VE METOT	17
3.1. Araştırmanın Modeli.....	17
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	17
3.3. Verilerin Toplanması	17
3.4. Veri Toplama Araçları	20
3.5.Verilerin Analizi	21
4. BULGULAR.....	22
5. TARTIŞMA	32
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	35

KAYNAKLAR	36
EKLER	41
EK-1. Özgeçmiş.....	41
EK-2. Etik Kurul Onayı	42
EK-3. Milli Eğitim Bakanlığı İzni	43
EK-4. Demografik Bilgi Formu.....	44
EK-5. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Versiyonu)	45
EK-6. Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği.....	46

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitime başladığımdan beri desteğini esirgemeyen, anlayışlı davranan, en yoğun zamanlarında dahi ilgilenen, bu tezi yazmamda bana rehberlik eden hocam Doç. Dr. Osman Tayyar Çelik'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisansa başlamam konusunda beni cesaretlendiren, başaracağıma inanan, sürekli motive eden, çalışmalarım sırasında yardımını esirgemeyen, her daim yanımda olduğunu hissettiğim, en büyük destekçim babam Saim Bazancir'e çok teşekkür ederim.

Tezimi yazarken her sorunuma çözüm bulmaya çalışan, yönlendiren, yol gösterip rehberlik yapan, desteğini asla esirgemeyen kız kardeşim Öğretim Görevlisi Tuba Bazancir'e teşekkür ederim.

Tezimi yazarken destek olan, yardımlarını esirgemeyen eşim Murat Çaparlar'a ve en çok da zamanından çaldığım, canımdan çok sevdiğim oğlum Aybars'a teşekkür ederim.

Safa Merve ÇAPARLAR

ÖZET

Ebeveynlik Stilleri İle Okulöncesi Dönem Çocuklarının Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişki

Amaç: Bu araştırmanın amacı ebeveynlik stilleri ile okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Materyal ve Metot: Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. Araştırmanın örneklemini; 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan devlete bağlı anaokullarında eğitim gören 243 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Veri toplama araçları ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına sayısal ifade olarak girilip ve SPSS 25.0 istatistik programı kullanılarak istatistiksel analizler yapılmıştır.

Bulgular: Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 243 çocuğun ebeveynlerine “çoklu ebeveynlik stilleri ölçeği” öğretmenlerine de “erken çocukluk yaratıcılık ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin ebeveynlik stilleri ve çocukların yaratıcılık düzeyleri ebeveynin eğitim durumu, yaşı, aile gelir durumu, çalışma durumu, çocukların cinsiyeti, kardeş sayısı ve yaşı gibi demografik özellikler açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin eğitim durumu ile “olumlu ebeveynlik” boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yaşı 18-24 ve 35-44 arasında olan ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık ölçeğindeki puanları, yaşı 25-34 olan ebeveynlerin çocuklarının puanlarından yüksek çıkarken, yaşı genç olan ebeveynlerin diğer ebeveynlere göre “olumlu pekiştirme” boyutundaki puanları daha yüksek çıkmıştır. Ailenin gelir durumu ile ebeveynlik stilleri ve çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışmayan ebeveynlerin “düşük kontrol” alt boyutundaki puan ortalaması çalışan ebeveynlerinkinden yüksek çıkmıştır. Ebeveynlik stilleri ile çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonucunda, çocukların yaratıcılıklarının ebeveyn stillerinden ziyade diğer değişkenlerden daha çok etkilendiği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn Stilleri, Okulöncesi Dönem, Yaratıcılık

ABSTRACT

The Relationship Between Parenting Styles and Preschool Children's Creativity Levels

Aim: The purpose of this study is to examine the relationship between parenting styles and creativity levels of preschool children.

Material and Method: Relational scanning model will be used in this research. The sample of the research; It consisted of 243 children and their parents studying in public kindergartens in Elazığ city center in the 2024-2025 academic year. The data obtained through data collection tools were entered into the computer environment as numerical expressions and statistical analyzes were performed using the SPSS 25.0 statistical program

Results: Multiple parenting styles scale" was applied to the parents of 243 children attending preschool education institutions, and "early childhood creativity scale" was applied to their teachers. The parenting styles of the parents participating in the study and the creativity levels of their children were examined in terms of demographic characteristics such as the parent's education level, age, family income, employment status, children's gender, number of siblings and age. As a result of the research, a significant difference was found between the educational status of the parents and the "positive parenting" dimension. While the creativity scale scores of children of parents aged between 18-24 and 35-44 were higher than the scores of children of parents aged 25-34, the scores of younger parents in the "positive reinforcement" dimension were higher than other parents. No significant difference was found between the family's income level, parenting styles and children's creativity levels. The mean score of non-working parents in the "low control" sub-dimension was higher than that of working parents. No significant relationship was found between parenting styles and children's creativity levels.

Conclusion: As a result of this study, it was seen that children's creativity was affected more by other variables rather than parental styles.

Key words: Creativity, Parenting Styles, Preschool Period

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Araştırmaya katılan çocukların demografik özelliklerinin dağılımı	19
Tablo 3.2. Ölçek ve alt boyutlarına ait cronbach alpha güvenirlik katsayıları.....	20
Tablo 3.3. Araştırmada kullanılan ölçeklere ait normallik testi sonuçları	21
Tablo 4.1. Araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlara ait betimsel istatistikler	22
Tablo 4.2. Çocukların ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması.....	22
Tablo 4.3. Çocukların ebeveynlerinin yaşına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması.....	24
Tablo 4.4. Çocukların aile gelir durumlarına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması.....	25
Tablo 4.5. Çocukların ebeveynlerinin çalışma durumuna göre ölçek ve alt boyutlarının puan ortalamalarının karşılaştırılması.....	26
Tablo 4.6. Çocukların kardeş sayısına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması.....	27
Tablo 4.7. Çocukların cinsiyetlerine göre ölçek ve alt boyutlarının puan ortalamalarının karşılaştırılması	28
Tablo 4.8. Çocukların yaşına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması	29
Tablo 4.9. Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiye yönelik yapılan korelasyon testi sonuçları	30

1. GİRİŞ

Yaratıcılık yaşadığımız çağda oldukça önemli ancak bir o kadar da karmaşık ve tanımlanması zor bir kavramdır. Farklı kişiler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu nedenle yaratıcılığın kesin bir tanımı yapılamamaktadır. Bir tanım yapmak gerekirse; yaratıcılık, yeni ve özgün ürünler ortaya koyma, daha önce yapılanlardan farklı şeyler yapma, sorunlara daha önce bulunanlardan farklı çözüm yolları bulma olarak tanımlanabilir (1). Başka bir tanıma göre yaratıcılık, geçmişte kazanılan tecrübelerle, bilgi ve deneyimlerle geleceğe dair öngörülerde bulunmak, farklı yönlerden yaşama bakma becerisini geliştirmek, farklı ürünler ortaya çıkarmaktır (2).

Yaratıcılık, insanın yaşamında meydana gelen değişik durumlara uyum sağlayabilme, farklı açılardan düşünebilme, çevresindeki insanlara ve olaylara duyarlı olma, birine bağımlı olmadan hareket etme gibi özellikleri içermektedir (3). Özgün ve farklı düşünen, yaşamındaki farklılıklara uyum sağlayabilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bireylerin sahip olduğu yaratıcı özelliklerin ortaya konularak geliştirilmesi önem arz etmektedir. Özgün ve farklı düşüncelerin ve ürünlerin ortaya konabilmesi için, çocuklarda doğuştan gelen yaratıcılık özelliğinin geliştirilmesi gereklidir (4). Bu potansiyel doğuştan gelip her çocukta bulunur (3).

Yaratıcılık potansiyeli özellikle erken çocukluk döneminde gelişim göstermektedir. Erken çocukluk dönemi çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuğun bilişsel, dil, bedensel, motor, sosyal ve duygusal alanlarında gelişmelerin ve büyümelerin yaşandığı ve ileride sergileyeceği davranış kalıpları ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu dönemde kazanılan davranış kalıpları ilerleyen hayatında da devam etmektedir (5).

Bireyin yaşamında çok önemli bir yer tutan erken çocukluk döneminde, çocuğun deneyimler edinmesini sağlayarak yaratıcılığı geliştirilebilir. Çocuklar, duyuları aracılığıyla deneyimler elde ederler. Bu sebeple okulöncesi dönemde olan çocuklara, uyaranlarla zenginleştirilmiş bir çevre sunularak, deneyim elde etmeleri sağlanmalıdır (6).

Çocukların yaratıcılığını geliştirmek için yaratıcılığın gelişimini etkileyen etmenlerin bilinmesi gerekir. Yaratıcılığın gelişimini etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenler arasında aile, okul, kalıtım ve çevre, zeka, sosyoekonomik durum gibi faktörler bulunmaktadır (7). Bu faktörlerden ise ilk akla gelen ailedir. Ebeveynlerin yaratıcılığı

geliştirmek için bilinçli davranmaları yaratıcılığın gelişimini sonraki yıllarda da büyük oranda etkileyecektir.

Ebeveynin sosyoekonomik düzeyi, ebeveyn tutumları gibi faktörler çocuklarda yaratıcılığın gelişimini etkilemektedir (8). Ekonomik düzeyi iyi olan demokratik anne babaların yetiştirdiği çocukların diğer çocuklara göre daha yaratıcı davranışlar sergiledikleri görülmüştür (9). Bunun sebebinin, sosyoekonomik düzeyi iyi olan ebeveynlerin çocuğa sundukları uyaranların artmasının olduğu görülmektedir. Çocuğa sunulan imkanların artması yaratıcılık düzeyini artırmaktadır (10). Çocukların yaratıcılık düzeylerini inceleyen bir araştırmada zengin ailenin çocuğa sağladığı uyarıcı bir çevrenin çocuklarda yaratıcılığı arttırdığını görmüştür (11).

Çocuğun büyüdüğü aile ortamı; çocuğun özgün düşünmesini, ileriki yaşamında emin adımlarla ilerlemesini sağlayacak ortamdır. Anne babanın çocuğa karşı davranışları yaratıcı düşünme ortamı oluşturmak için, çocukların düşüncelerini özgürce ifade etmesini sağlayıp zengin uyarıcıların bulunduğu çevreyi sunması açısından oldukça önemlidir (12).

Okulöncesi dönem çocuğunun yaratıcılığını etkileyen en önemli faktörlerden biri ebeveynlik stilleridir (5). Otoriter ebeveynlik stiline sahip olan ebeveynler, çocukları kurallar ile sınırlarken; demokratik ebeveynler kuralların neden gerekli olduğunu çocuklarına açıklamaktadır. Yoğun otoritenin olduğu, kuralların çocuklara açıklanmadığı, yasaklar ve sınırlamaların bulunduğu bir ortamda çocukların yaratıcılıkları daha az gelişir. Gardner ve Moran tarafından yapılan araştırmada, otoriter ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık puanlarının düşük çıktığı görülmüştür (13). Fearon ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada çocukların ve ebeveynlerin yaratıcılık düzeyleri arasında pozitif ilişki olduğu bulunurken, anne babaların yaratıcılık düzeyleri yükseldikçe çocukların yaratıcılık düzeyinin de yükseldiği, otoriter ebeveynlerin yetiştirdiği çocukların ise yaratıcılık seviyelerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir (14).

Ebeveynleri tarafından destekleyici bir aile ortamında büyüyen, özgür düşünmesi ve bağımsız olması desteklenen, düşüncelerine saygı duyulan, gelişimleri desteklenen, başkalarıyla kıyaslanmayan, aile içi iletişimin güçlü olduğu, çocuklara karşılıksız sevgi duyulan bir aile ortamında büyüyen çocukların yaratıcılıkları gelişmektedir. Başkalarıyla kıyas yapılmayan, değer gören, bağımsız düşünmesi desteklenen çocukların yaratıcılık düzeylerinin yüksek olduğu, anne babalarını anlayışlı olarak algıladığı görülmektedir (15). Özetle ebeveyn stilleri çocukların ileriki hayatlarında ortaya koyacağı davranışları ve yaratıcılık düzeylerini etkiler (16).

Alanyazın araştırıldığında ebeveynlik stillerinin okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri üzerindeki etkisini ele alan çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların literatüre önemli bir faydasının olacağı ve yapılacak yeni çalışmalara da katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmada yanıt aranan araştırma soruları şunlardır:

Araştırma Sorusu: Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Alt Sorular:

- a) Ebeveynlerin ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılıkları düzeyleri nedir?
- b) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri ebeveynlerin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- c) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri ebeveynlerin yaşına göre farklılık göstermekte midir?
- d) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri sosyoekonomik duruma göre farklılık göstermekte midir?
- e) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri ebeveynlerin çalışma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- f) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir?
- g) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- h) Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri yaş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- i) Ebeveynlik stilleri ile okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Özgün Değeri:

Literatür taraması yapıldığında, ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeylerini çeşitli değişkenlerle inceleyen birçok araştırma olmasına karşılık; okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılık düzeyleri ile ebeveynlik stillerinin ikisini bir arada inceleyen çok az araştırma olduğu görülmüştür. Bu sebeple yapılan araştırmanın sonuçlarının literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlıkları:

Bu araştırma Elazığ ilinde yaşayan, devlete bağlı anaokullarına devam eden 243 çocuk ve ebeveynleri ile sınırlanacaktır. Bu çalışmayla ortaya çıkan veriler çalışmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen veriler ile sınırlı olacaktır. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları, sadece bu örneklem grubuna genellenebilir, tüm evrene genellenemez.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocukta Yaratıcılığın Gelişimi

Erken çocukluk dönemi sosyal- duygusal, dil, motor, zihinsel alan gibi gelişim alanlarında gelişimin hızlı olduğu ve yaratıcılığın da büyük oranda geliştiği bir dönemdir (17). Okulöncesi dönemde çocuklar kendi hayal dünyalarında canlandırdıkları şekilde oynamaktadır. Çocuk; farklı öyküler oluşturmakta, bunları resimlemekte, dinlediği hikayeleri içinden geldiği gibi canlandırmaktadır (18).

Okulöncesi dönemin sonları, yaratıcılığın gelişmesinde çok önemli bir dönemdir. Bu dönem çocukları okula başladıkları için yeni bir ortama uyum sağlamaya ve ortamdaki kuralları öğrenmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle çocukların okula başladıkları ilk dönemlerde yaratıcılıklarında bir yavaşlama olabilmektedir (19).

Yaratıcılık düzeyi 2-5 yaş arasında %90 civarında olurken 6-7 yaşlarından itibaren yaratıcılık düzeyinin % 20 civarına düşebildiği görülmektedir (20). Bogoyavlenskaya (2013) tarafından anaokuluna başlayan çocukların yaratıcılık düzeylerini araştırmak amacıyla yapılan araştırmada, altı yaşındaki çocukların okula başladıklarından itibaren yaratıcılık düzeylerinin azaldığı görülmüştür (21). Bu durum okula yeni başlamış olmanın, ortama uyum sağlamaya çalışmanın ve başarı beklentilerin bu yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerini azalttığını göstermektedir. Okulöncesi dönemin sonlarına doğru azalan yaratıcılık, on üç yaş civarında en üst düzeye ulaşmakta, sonrasında ise ya bu düzeyde kalmakta ya da düşmeye başlamaktadır. Çocuklarda yaratıcı özelliklerin gelişmesi ve olumlu davranışlar göstermesi için okulöncesi dönemde verilen eğitimin çok önemli bir yeri vardır (22). Ayrıca okul öncesi eğitimin erken başlaması, yaratıcılık düzeyinin artmasında oldukça etkili rol oynamaktadır (17).

Çocuğa verilen eğitimin yanı sıra yaratıcılığın gelişmesi için zengin çevresel olanakların bulunması gerekmektedir (22). Yaratıcı özelliklerini en iyi şekilde geliştirebilmelerinde, zengin uyarıcı çevre sunulmasının ve onları yetiştiren ebeveynlerin çocuklara karşı davranışları önemli bir unsurdur (23). Çocukta yaratıcılık özelliğinin gelişimini sağlayan önemli çevresel faktörlerden biri de çocuğa uygun bir oyun ortamının sağlanmasıdır. Çocuğun gelişimi için oldukça önemli olan oyun etkinliği, çocuğun hem hayal dünyasını hem de yaratıcılığını besleyen bir etkinliktir (20).

2.2.Yaratıcı Düşünme

Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme kavramları birbirinden farklı kavramlar olup birbirinin yerine kullanılmaktadır. Yaratıcı düşünme, bilişsel süreçlerle ilişkiliyken, yaratıcılık ise bu bilişsel süreçlerin sonunda gerçekleşen aktivitelerle ilgilidir (24;18). Yaratıcı düşünme, ayrıştırıcı ve birleştirici mantık yürütme olarak iki şekilde ele alınabilir. Ayrıştırıcı düşünme; farklı ve orijinal fikirlerin ele alınması iken, birleştirici düşünme ise; birden çok fikir arasından en özgün olanının seçilmesidir (17).

Yaratıcı düşünme çocukların yeni tecrübeler kazanmasını, farklı hobiler edinmesini ve bu sayede yaratıcılığını zenginleştirmesini sağlar. Ders başarısının çok önemsendiği ortamlarda çocuk başarısızlık korkusu yaşayıp bunu içselleştirir yeni hobiler edinmek istemez. Her zaman yaptığı, kendini rahat hissettiği ilgi alanlarına yönelebilir. Böylece alıştığı, kolayca başarılı olacağı, yeni sorumluluklar almayacağı etkinlik türleri ile sınırlı kalır.

Yaratıcı düşünme yeteneğinin gelişmesi için; öğretmenler ve anne babalar çocukları farklı oyunlara ve etkinliklere yönlendirmeli, onların olumlu davranışlarını pekiştirmelidir. Özellikle yaratıcılığın ön planda olduğu etkinliklerde sonuçtan çok süreç değerlendirmesi yapılmalıdır. Çünkü rekabetin ön planda olduğu etkinlikler, çocuklarda endişeye, kendilerine duydukları güvenin ve yaratıcı düşüncenin azalmasına neden olur (25).

2.3. Yaratıcılığı Etkileyen Etmenler

Çocukların yaratıcılığını geliştirebilmek için, yaratıcılığı etkileyen faktörleri bilmek gereklidir. Yaratıcılık birçok faktörden etkilenmektedir. Genel olarak yaratıcılığı etkileyen faktörler, kalıtım ve çevre, zeka, aile, yaş ve cinsiyet olarak sıralanabilir.

2.3.1.Yaratıcılık ve Aile

Erken çocukluk dönemindeki çocukların yaratıcılıklarının gelişmesinde ailelerin tutum ve davranışları son derece önemlidir. Çocuklarına anlayışla yaklaşan, tutarlı ve kararlı davranan ve sosyoekonomik açıdan iyi olanaklara sahip olan ailelerde büyüyen çocuklar, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin çocuklarına göre daha yaratıcı özellikler göstermektedirler (17).

Ankara il merkezinde alt ve üst sosyo-ekonomik ailede yetişen 9 yaşındaki kız ve erkek çocukların yaratıcılıklarıyla ilgili yapılan bir araştırmanın sonucunda, sosyoekonomik düzeyin, yaratıcılık üzerine önemli bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır (18).

Çocukların hayal güçlerinin desteklenmesi, özgün fikir üretmelerine fırsat tanınması, kendilerini rahatça ifade etmelerinin sağlanması yaratıcılık yeteneklerini geliştirmektedir. Çocuklar kendilerini ifade ettiklerinde fikirlerine saygı duyulmalıdır (17). Aileler çocukların bağımsız davranma becerilerini desteklemeli ve zengin uyaranlı bir çevre sunmalıdırlar. Aynı zamanda aileler çocuklarının yaratıcılıklarının gelişmesinde öğretmenleriyle iş birliği içinde hareket etmelidirler (12). Aileler ve öğretmenler, çocukları yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştiren oyunlar oynamaya yönlendirmeli, çocukların ortaya çıkardığı ürünleri önemsemeli, değer vermelidir. Çocukların yaratıcı özellikleri takdir edilmeli ve kendilerine güven duymaları sağlanmalıdır.

Anne babaların yaşadıkları ortamı nasıl düzenledikleri de çocukların gelişimlerini ve yaratıcı düşünme becerilerini etkilemektedir. Çocukların yaşadıkları aile ortamı, vakit geçirdiği, özgürce oyun oynadıkları ortamlar yaratıcılık düzeylerini artırmaktadır (12). Yapılan çalışmalar, ebeveynlerin yaşadıkları ortamı çocukların yaratıcılıklarını destekler nitelikte düzenlediklerinde yaratıcı düşünme becerilerinde artış görüldüğü saptanmıştır (26).

2.3.2. Kalıtım ve Çevre

Yaratıcılık, anne ve babadan genler yoluyla doğuştan geldiği için kalıtım, kişinin yaratıcılığını etkilemektedir. Doğuştan gelen yaratıcılık, bireyin içinde yaşadığı çevrenin olanaklarıyla gelişmektedir. Kalıtım yaratıcılığı içsel yönden, çevre ise dışsal yönden etkiler (27). Çocuklar doğuştan getirdikleri yaratıcılık yeteneklerini ancak zengin çevresel koşullar olursa zenginleştirebilir (28).

Çevresel faktörlerden bir diğeri de okul ortamıdır. Okulun fiziksel ortamı, öğretmenler ve müfredat gibi özellikler de çocukların yaratıcılıklarını etkilemektedir. Okulun ders içinde ve dışında yaratıcılığı artıran etkinliklere yer vermesi yaratıcılığın gelişimini desteklemektedir (29). Çocuğun ebeveynleri ve öğretmenleri zengin uyarıcı bir çevrede, deneyim kazanabilmesi için yaratıcı çevresel koşulları çocuğa sunmalıdır (30).

2.3.3.Yaratıcılık ve Zeka

Yaratıcılık ve zeka birbirleriyle karıştırılabilen ancak farklı manalara gelen iki kavramdır (31). Yaratıcılığın da zeka gibi doğuştan getirilen bir yetenek olduğu bilinmektedir (17). Yaratıcılık ve zekâ konusunda çalışma yapan araştırmacılar, yapılan araştırmalar sonucunda ortak bir noktada birleşmiş değillerdir. Bazı araştırmacılar yaratıcılık ve zekâ arasında fazlaca bir bağlantı olmadığını söylerken, diğer araştırmacılar ise zekâ ve yaratıcılık arasında yüksek oranda bağlantı bulunduğunu savunmuşlardır (32).

Psikoloji ve felsefenin yaratıcılıkla ilişkisi hakkında oluşturulan kuramlardan biri olan eşik kuramına göre yaratıcılık ile zekâ arasında bir bağlantının olması için kişide belli bir düzeyde bir zeka seviyesinin olması gerekmektedir (33). Yaratıcılık düzeyi yüksek olan birinin belirli bir sınırdaki zekâ seviyesine sahip olması beklenir, ancak yüksek bir yaratıcılık düzeyine sahip olmak yüksek bir zekâ seviyesini gerektirmemektedir (4). Aynı şekilde üst düzey bir zekaya sahip olan bir bireyin yaratıcılığının da aynı oranda yüksek olması beklenemez (34).

2.3.4. Yaratıcılık ve Cinsiyet

Yaratıcılıktaki cinsiyet farklılıkları konusu son yıllarda önemli tartışmalara da yol açan bir konudur. Bireylerin içinde büyüdükleri topluma bağlı olarak cinsiyet ve yaratıcılık açısından farklılıklar olabilmekte, ancak bu farklılıkların yetiştirilme şekliyle kaynaklandığı düşünülmektedir (35).

Akçum'un (2005) yaptığı bir çalışmada cinsiyetin çocukların yaratıcı özelliklerinde farklılık ortaya çıkardığı gözlemlenmiştir (36). Noorafshan ve Jowkar (2013) yaptığı bir çalışmada cinsiyet faktörünün çocukların yaratıcılık düzeyinde anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür (37). Bu sonuçların tersine, Dunn ve Herwing'in (1992), erken çocukluk eğitim kurumlarına giden 3-5 yaş arasındaki 34 çocuğun dahil olduğu araştırmanın sonucunda, yaratıcı düşünce ve cinsiyet arasında yüksek oranda bir bağlantı olmadığını belirtmişlerdir (38).

2.3.5. Yaratıcılık ve Yaş

Yaratıcılık, insanlarda doğuştan bulunmaktadır. Yaratıcılık eğitime erken başlanması çocukların yaratıcılık düzeylerinin artmasında önemlidir. Erken çocukluk döneminde çocuğun farklı bakış açılarından olayları görmesi, bağımsız düşünmesi sağlanarak yaratıcılığı desteklenmelidir (39).

Erken yaşlarda çocuğa verilen duyu eğitimi sayesinde de çocuğun yaratıcılığın geliştirilebilir (18). Ayrıca çocuklarda hayal gücünü destekleyen çalışmaların yapılması da yaratıcılığın gelişimini sağlamaktadır (17). Örneğin; çocuklarla oynanan oyunlar, yapılan etkinlik ve aktiviteler, zengin uyarıcı çevrenin sunulması yaratıcılık becerilerini geliştirmektedir.

Farklı yaş gruplarının (3-18) yaratıcılık düzeylerinin incelendiği araştırmalarda, çocuklardaki yaratıcılık düzeyinin yaş ilerledikçe arttığı, bazı yaşlarda ise yaratıcılık düzeylerinde inişlerin olabileceği görülmektedir. Torrance, çocukların yaratıcılıklarının

okula başladığında yeni ortama uyum sağlama ve başarı beklentileri nedeniyle azaldığını belirtmektedir (40). Yani, yaratıcılığın yaşla birlikte değiştiği söylenebilir.

2.4. Ebeveynlik Stilleri

Anne babaların çocuk yetiştirme stilleri çocuğun karakterini, davranışlarını ve ailesiyle ve arkadaşlarıyla olan iletişimini etkileyen çok önemli bir faktördür. Çocukların bütün alanlardaki gelişimlerini büyük ölçüde etkilemektedir (30). Ebeveynlerin çocuğa karşı tutumlarının demokratik olması, çocukların bilişsel, sosyal, motor, duygusal açıdan sağlıklı ve özgüvenli bireyler olarak yetişmesini destekler. Anne babanın çocuklarına gösterecekleri sevgi, saygı ve kaliteli zaman ayırmaları, çocuğun kişilik gelişimini olumlu olarak etkilemektedir. Ancak çocuğa karşı sevgi ve saygı gösterilmediğinde, ilgilenilmediğinde çocuğun kişiliğinin olumsuz yönde etkilenebileceği belirtilmektedir (43). Özellikle anne babanın çocuğun bağımsız düşünmesini ve davranmasını desteklemesi, kendi sorunlarına çözüm yolları üretmesini sağlaması, düşüncelerini rahatça ifade etmesinin desteklenmesi çocuktaki yaratıcı düşünme becerilerini de geliştirmektedir. Fearon ve arkadaşları tarafından yapılan (2013) araştırmada ebeveynlerinin ve çocukların yaratıcılıkları arasında anlamlı bir bağlantı olduğu, anne babaların yaratıcılık seviyesi arttıkça çocukların da yaratıcılık düzeylerinin arttığı görülmüştür (14).

Ebeveynlik stilleri ile ilgili farklı stiller ortaya konulmuştur. Bu çalışmada Baumrind'in ebeveynlik modelleri ele alınacaktır. Baumrind 1960'ta ebeveynlik stilleri ve çocukların davranış kalıpları arasındaki ilişkiyi araştırmaya başladı. Sonrasında ailelerin çocuk büyütme stillerini; demokratik (ılımlı-otoriter) tutum, baskıcı(otoriter) tutum ve izin verici(aşırı hoşgörülü) tutum olmak üzere modellemiştir (44).

2.4.1. Otoriter Ebeveynlik Stili

Otoriter anne babalar çocuklarının kendi istekleri doğrultusunda davranışlar göstermelerini isterler. Çocuğun davranışları kendi istekleri doğrultusunda olmazsa ceza verirler. Çocuk için en doğru olanın kendi bildikleri olduğuna inanırlar. Ve çocukların da bunu sorgulamadan kabul etmelerini beklerler. Çocuğun bağımsızlığını kısıtlayıp kendini özgürce ifade etmesini engellerler (45). Çocuğu eleştirir ve azarlarlar. Çocuğa karşı soğuk ve kırıcı davranırlar (46). Çocuktan beklentileri çocuğun kapasitesinin üzerindedir. Çocuğun ihtiyaçlarını yeterince karşılamazlar (47).

Baskıcı ve otoriter ebeveynlik stili içerisinde yetiştirilen çocuklar Kaygılı, güven sorunu olan, insanlarla sağlıklı ilişkiler kuramayan çocuklar olduğu görülmüştür (44).

Dışardan sessiz görünseler de insanlara karşı isyankar tutum içinde olabilirler (48). Bu çocukların özgüvensiz olduğu ve bağımsız düşünme becerilerin de yüksek olmadığı bilinmektedir.

2.4.2. Demokratik Ebeveynlik Stili

Demokratik anne babalar özgüvenli ve anlayışlı anne babalardır. Çocuğun bireyselliğine saygı duyan ve onları destekleyen kişilerdir (44). Demokratik anne babalar çocuklarına değer veren ve onların bağımsız kişilik geliştirmesini sağlarlar (49). Bu ebeveynler çocuklarına şiddetin hiçbir türünü kullanmazlar. Çocuğu belli bir otoritenin içinde yetiştirirler. Hem anne hem de baba tutarlı ve kararlıdır. Kuralları koyarken birlikte koyarlar ve koydukları kuralların neden konulduğunu çocuğun seviyesine uygun şekilde anlatırlar. Ebeveyn ile çocuk arasında fikir ayrılıkları olsa bile çatışmaların çözümünü çocuğu incitmeden gerçekleştirirler (45).

Bu çocuklar sevildiğini bilir ve düşüncelerini serbestçe ifade ederler. Bağımsız düşünme ve davranma becerileri de daha güçlü olmaktadır. Hem ailesiyle, hem arkadaşlarıyla hem de ilerde yetişkinlerle güvenli ilişkiler kurarlar. Sosyal yönden de iletişimleri güçlü olur (50).

2.4.3. İzin Verici Ebeveynlik Stili

İzin verici ebeveynlik sergileyen anne babalar çocuklarının bütün isteklerini yapan, fazlasıyla özgürlük tanıyan, tutarlı davranmayan anne babalardır (51). Çocuklar evde istedikleri gibi hareket ederler. Çocuklarına sayısız haklar tanırlar (46). Çocuklarının davranışlarına sınır koyamazlar. Bu ebeveynlik stilinde, çocuklar bağımsız yetişmeler de rehberlik eksikliği nedeniyle yaratıcı davranışların gelişim sürecinde destek olmayabilirler (45).

Aşırı hoşgörölü davranan ve çocuğun istediğı her şeyi yapmasına müsaade eden ebeveynler çocuğun bencilce davranmasına sebep olabilir (48). Bencil davranışlar sergileyen çocuk başkaları tarafından istenmeyen birine dönüşür. Bu çocuklar disiplinden uzak büyüdükleri için ilerde hem kendi sorun yaşar hem de anne babası sıkıntılar yaşar (52).

Bu ebeveynlik stillerinin çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerindeki etkilerini anlamak, çocuk gelişimi alanında önemli bir araştırma konusu olmuştur. Ebeveynlerin çocuklarına karşı benimsedikleri tutumlar, onların yaratıcılık düzeylerini etkiler. Demokratik ebeveynlik stili çocuklarda yaratıcılığı destekleyen en etkili ebeveynlik stili olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni; demokratik anne babaların çocuklarına bağımsız

olmaları, düşüncelerini özgürce ifade etme fırsatları sunmasıdır. Otoriter ebeveynler çocuklarını fazlasıyla kontrol altında tutarak, onların yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimini engelleyebilirler. İzin verici ebeveynlik stilinde yetişen çocuklarda ise rehberlik eksikliğinden dolayı yaratıcılık düzeyleri gelişmeyebilmektedir.

2.5. Ebeveynlik Stilleri ve Yaratıcılık Arasındaki İlişki

Anne babaların çocuklarının yaratıcılık düzeylerini nasıl şekillendirdiği, bu çalışmanın temel sorularından biridir. Demokratik ebeveynler, çocuklarının bağımsız davranmalarını, destekleyerek ve düşüncelerini rahatça ifade etme imkanı sağlayarak, onların yaratıcı düşünme becerilerini de desteklemiş olurlar. Bu anne babalar çocuklarına problem çözme süreçlerinde rehberlik eder, onların bağımsız düşüncelerini sağlar (45). Böylelikle çocukların yaratıcı düşünme süreci de desteklenir.

Otoriter ebeveynler ise çocuklarının davranışlarına karşı fazlasıyla kontrolcüdürler. Bu durum da çocukların bağımsız düşüncelerini engeller. Bu ebeveynlik stilinde, çocukların yaratıcılık süreçlerine katılmaları ve yaratıcı düşünme becerileri sınırlı olabilir. Bu anne babalar, genellikle çocuklarının kurallara uymasını ve kendilerine itaat etmelerini bekler (45). Bu durum, çocukların özgün fikirler üretme becerilerini sınırlayabilir.

İzin verici ebeveynler çocuklarına gereğinden çok özgürlük tanıırken, sorumluluklarını azaltarak onların rehberlik ihtiyacını karşılamayabilir. Bu ebeveynlik stilinde, çocuklar yaratıcı süreçlere katılmakta serbest olabilirler, ancak rehberlik eksikliği nedeniyle bu süreçte zorlanabilirler (45). İzin verici anne babalar, çocuklarına sınır koyma konusunda fazlasıyla rahat davranırlar. Çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeleri için yeterli rehberlik desteğini sunamazlar.

Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, ebeveyn stillerinin okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Araştırmanın bulguları, ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık süreçlerini nasıl destekleyebileceği ve hangi ebeveynlik stilinin daha etkili olabileceği konusunda önemli çıkarımlar sağlayacaktır.

2.6. Yaratıcılık ve Ebeveynlik Stilleri İlişkisi İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Erduran Tekin ve Aslan tarafından ergenlerin algıladığı anne baba tutumlarının, çocukların yaratıcılık özelliklerini ve duygu düzenleme güçlüklerini ne düzeyde belirlediğini incelemek amacıyla yapılan çalışmaya, Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesinde dokuzuncu sınıfa devam eden öğrenciler dahil edilmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden alınan puanlar,

yaratıcılık seviyesinin %1,2'sini açıklarken, duygu düzenlemelerinin %22,7'sini açıklamaktadır. Anne Baba Tutum Ölçeği'nin Kabul/İlgi alt boyutundan alınan puanlar arttıkça Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği'nden alınan puanlar düşmüştür. Psikolojik Özerklik boyutundan alınan puanlar arttıkça da Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği'nden alınan toplam puanlar düşmüştür. Bu çalışmanın sonucunda, ergenlerin algıladığı ebeveyn tutumlarının, duygu düzenleme güçlüklerini yordadığı söylenebilir (53).

Koç (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ilkokula devam eden çocukların öz yeterlik ve yaratıcılık algısını incelemek ve çocukların öz yeterlik yaratıcılık algısını belirleyen etkenler arasında öğretmen ve ebeveyn tutumlarına ilişkin düşüncelerini öğrenmek amaçlanmıştır. Araştırma, Amasya Merzifon'da devlet okuluna devam eden 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden 320 çocukla yapılmıştır. Çalışmada ölçek olarak 'İlkokul Öğrencileri Yaratıcılık Öz Yeterlik Algısı Ölçeği' kullanılmıştır. Görüşmeler çalışmada bulunan öğrenciler arasından 34 öğrenci ile araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuyla yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda; ilkokul öğrencilerinin öz yeterlik yaratıcılık algılarının yüksek bir seviyede olduğu, öz yeterlik yaratıcılık algısının cinsiyet faktörü baz alınarak, kız öğrencilerde daha yüksek olduğu, ama farklı sınıflardan öğrencilerde ise anlamlı bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir. Görüşme formundan elde edilen sonuçlara bakıldığında olumsuz öğretmen ve ebeveyn tutumlarının çocuğun öz yeterlik ve yaratıcılık algısını olumsuz etkilediği; ilkokul öğrencilerinin yaratıcılık öz yeterlik algısına ebeveyn ve öğretmenlerin de genel olarak olumlu yönde katkı sağladığı belirlenmiştir (54).

Ramazan, ve Tok tarafından gerçekleştirilen, annelerin ebeveyn tutumları ile erken çocukluk eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmaya; 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İstanbul Küçükçekmece'de orta sosyoekonomik düzeydeki ailede büyüyen, bağımsız bir devlet anaokuluna devam eden, 60-72 aylık 142 öğrenci ve anneleri katılmıştır. Ölçek olarak, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), Erken Çocukluk Yaratıcılık kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda annelerin otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutumları ile çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çocuklarına karşı aşırı koruyucu davranan annelerin çocuklarının yaratıcılıklarının diğer ebeveyn tutumlarına sahip annelerin çocuklarına kıyasla nispeten düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çocukların kardeş sayıları, cinsiyeti, öğretmen deneyim süresi, annenin öğrenim düzeyi ile çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir (55).

Özer ve Yıldırım Polat'ın yaptığı çalışmada anne babaların erken çocukluk çağında olan çocuklarının yaratıcılıklarını desteklemeye yönelik deneyimlerini belirlemek amaçlanmıştır. Katılımcılar ölçüt örnekleme ile seçilip iki alt, iki orta ve iki üst sosyoekonomik düzeyde altı ebeveyn ile görüşme yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre; anne babaların eğitim durumu fark etmeksizin çocuklarının yaratıcılığına katkı sağlamak amacıyla benzer çalışmalar yaptıkları görülürken, düşük sosyoekonomik seviyedeki anne babaların elinde olan imkanlarla daha yaratıcı olabildikleri, sosyoekonomik düzeyi iyi olan anne babaların ise çocuğu ile özgün ürünler yapmak yerine hazır almayı tercih ettikleri görülmüştür (56).

2.7. Yaratıcılık ve Ebeveynlik Stilleri İlişkisi İle İlgili Yurtdışında Alanda Yapılan Çalışmalar

Lim ve Smith tarafından gerçekleştirilen Ebeveynlik Tarzı, Yaratıcı Kişilik ve Yalnızlığın Yapısal İlişkileri araştırmada Güney Koreli altıncı sınıf öğrencileri arasında çocukların anne ve babalarının ebeveynlik stillerine (hoşgörü ve kabullenme) ilişkin raporları, öğretmenlerinin çocukların yaratıcı kişiliklerine ilişkin raporları ve öğretmenlerinin çocukların okulda yalnızlıklarına ilişkin raporları arasındaki ilişkilerin doğasını incelemek amaçlanmıştır. Yapısal eşitlik modellemesini kullanarak elde edilen sonuçlar, daha yüksek düzeyde hoşgörüyü yansıtan ebeveynlik stillerinin daha yüksek düzeyde yalnızlıkla ilişkili olduğunu ve çocukların yaratıcı kişiliğiyle hiçbir ilişkisi olmadığını gösterdi. Daha yüksek düzeyde kabulü yansıtan ebeveynlik stilleri, çocuklarında daha yüksek düzeyde yaratıcılıkla ilişkiliydi, ancak yalnızlık üzerinde doğrudan bir etkisi yoktu. Ancak dolaylı bir etki vardı; kabullenme ve yalnızlık arasındaki ilişkiye yaratıcılık aracılık ediyordu (57).

Dong, Lin, Li ,Cheng, Niu ve Tong tarafından gerçekleştirilen Ebeveynlik Stilleri Çocukların Yaratıcılığını Nasıl Etkiler: Benlik Merceğinden Ebeveynlik tarzı isimli araştırmada ebeveynlik tarzı ile çocukların yaratıcılığı ve benlik merceğinden içsel mekanizma arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle, olumlu/olumsuz ebeveynlik tarzı ile çocukların öznel/nesnel yaratıcılığı arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkilerde öz saygının aracılık rolü araştırılmıştır. 329 öğrenci-ebeveyn çiftinden anket tabanlı veriler toplanmıştır. Ölçek olarak; cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik statüyü değerlendiren demografik bir anketi; Rosenberg Öz Saygı Ölçeği-Revize'yi; öznel yaratıcılık ölçeklerini; ve nesnel yaratıcılık ölçekleri kullanılmıştır. Öğrencilerin ebeveynleri de ebeveynlik tarzı ölçeğini doldurulmuştur. Olumlu bir ebeveynlik tarzının hem öznel hem de nesnel

yaratıcılıkla olumlu, olumsuz bir ebeveynlik tarzının ise nesnel yaratıcılıkla olumsuz ilişkili olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak, olumlu bir ebeveynlik stilinin çocukların yaratıcılığının gelişimi için daha iyi olduğunu göstermiştir. Bu çalışma çocukların özsaygısının korunması ve desteklenmesinin, özellikle sosyoekonomik statüleri yüksek ailelerde çocukların yaratıcılığını geliştirmek için önemli olduğunu öne sürmektedir (58).

Jankowska ve Gralewski tarafından yapılan çocukların yaratıcılığının ailevi bağlamı: ebeveynlik stilleri ve ebeveyn-çocuk ilişkisinde yaratıcılık iklimi isimli çalışmanın amacı, yapıcı ebeveynlik stilinin boyutları (bağımsızlık tanıma ve ebeveyn kabulü), çocuk-ebeveyn iletişimde yaratıcılığın etkenleri (uyumsuzluğun desteklenmesi, yeniliği deneyimlemeye destek, hayal kurmaya destek ve yaratıcılığın desteklenmesi) ve ebeveynlerin görsel zihinsel imgeleri arasındaki bağlantıyı incelemektir. Araştırmaya 6 ila 12 yaş arasındaki çocukların 313 ebeveyni katıldı. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; yapıcı ebeveynlik stili, ebeveyn-çocuk ilişkilerinde yaratıcılık ikliminin dört etkeninden, yaratıcı çabalarda azmin desteklenmesi, yenilik ve çeşitliliği deneyimlemeye teşvik ve ebeveyn-çocuk etkileşiminde hayal kurmaya teşvik; ebeveynlerin zihinsel imgelerinin canlılık düzeyi, hem ebeveynlerin çocuğu kabulü ve bağımsızlık desteği hem de ebeveyn-çocuk ilişkisindeki yaratıcılık etkeni arasında anlamlı bir bağlantı olduğu; annelerin, çocuğu kabul etmede babalardan anlamlı derecede daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin cinsiyetinin yapıcı ebeveynlik stili ile ebeveyn-çocuk ilişkilerinde yaratıcılık etkenleri arasındaki ilişkilerde oldukça önemli bir etken olduğu görülmüştür (59).

Wang ve arkadaşları tarafından yapılan Zorlu ebeveynlik davranışları ile çocukların yaratıcı eğilimleri arasındaki ilişkiler: olumlu duygu ve yaratıcı öz yeterlilik rollerinin zincir aracılık rolü isimli çalışmada, Çinli ebeveynlerin zorlayıcı ebeveynlik davranışları ile çocuklarının yaratıcı eğilimleri arasındaki ilişkiyi ve ayrıca çocukların olumlu duyguları ve yaratıcı öz-yeterliliklerinin zincirleme aracılık rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Yöntemler Toplamda 2.647 aileye, ebeveynler tarafından Zorlu Ebeveynlik Davranışları Ölçeği ve çocuklar tarafından Olumlu/Olumsuz Duygular Ölçeği, Yaratıcı Öz-yeterlilik Ölçeği ve Williams Yaratıcı Eğilim Testi Ölçeği'nin doldurulduğu anketler uygulanmıştır. Sonuç olarak; bu çalışma zorlayıcı ebeveynlik davranışının çocukların olumlu duyguları, yaratıcı öz-yeterlilik ve yaratıcı eğilimleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Zorlu ebeveynlik davranışlarının çocukların yaratıcı eğilimleri üzerindeki olumlu etkileri, çocukların olumlu duygularının ve yaratıcı öz yeterliliklerinin aracılık etkileriyle birlikte, Çinli ebeveynlerin bu ilişkinin altında yatan mekanizmaları daha iyi kavramalarına yardımcı olabildiği görülmüştür (60).

Wang tarafından yapılan Ebeveynlik Uygulamalarının Yaratıcılık Üzerindeki Etkisi: Psikolojik Dayanıklılığın Aracı Rolü isimli çalışmada; Çin'deki üniversite öğrencilerinden oluşan temsili bir örnekleme ebeveynlik uygulamaları ile yaratıcılık (hem genel hem de kötü huylu yaratıcılık) arasındaki ilişkiyi araştırmak ve dayanıklılığın potansiyel aracılık rolünü keşfetmek amaçlanmıştır. Çalışma, ebeveynlik uygulamaları, yaratıcılık ve dayanıklılık üzerine anketleri tamamlayan 1201 Çinli üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Ebeveynlik uygulamaları, Çince için Egna Minnen av Barndoms Uppfostran kısa formu kullanılarak değerlendirilirken, yaratıcılık Kötü Niyetli Yaratıcılık Davranışı Ölçeği ve Runco Fikirsiz Davranış Ölçeği kullanılarak ölçülmüştür. Dayanıklılığı değerlendirmek için Connor-Davidson Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak; ebeveyn sıcaklığının genel yaratıcılıkla pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu, kötü niyetli yaratıcılıkla ise negatif bir korelasyona sahip olduğunu göstermiştir. Bunun aksine, ebeveyn reddi ve aşırı korumanın genel yaratıcılıkla negatif bir korelasyona sahip olduğunu, ancak kötü niyetli yaratıcılıkla pozitif bir korelasyona sahip olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak; ebeveynlik uygulamalarının çocukların yaratıcılığında oldukça önemli olduğunu ve ortaya çıkan yaratıcılık türünün belirli ebeveynlik uygulamalarına bağlı olabileceği görülmüştür (61).

Aliç Ramiç ve Camovic tarafından yapılan, Yaratıcılığın Etiyolojileri – Kavramsal Bir Çerçeve Olarak Ebeveynlik ve Erken Aile Ortamı isimli çalışmada; ebeveynliği ve erken aile ortamını kavramsal bir çerçeve olarak alarak yaratıcılığın gelişimini açıklamak amaçlanmıştır. Aile bağlamını iki boyut üzerinden işler hale getirerek - yapısal (sosyoekonomik durum, aile büyüklüğü, doğum sırası) ve süreç (entegrasyon, ebeveynlik tarzı, ebeveynlik boyutları), bunların erken çocukluk döneminde yaratıcılığın gelişimiyle bağlantısını keşfetmek amaçlanmıştır. Ebeveynlik - ebeveynlerin çocuklarla birlikte yaptıkları - ve erken çocukluk döneminde yaratıcı gelişim arasındaki ilişki yoluyla süreç boyutuna özel bir vurgu yapılmıştır. Bunu yaparken, yaratıcı potansiyelin gelişimini sağlayan ve/veya engelleyen etiyolojik faktörler dikkate alınmıştır (62).

Zhang ve arkadaşları tarafından yapılan Yaratıcı Başarıyla İlişkili Sosyal Çevresel Faktörler ve Kişisel Motivasyon Faktörleri: Kùltürlerarası Bir Bakış Açısı isimli çalışmada bireysel, sosyal, çevresel ve kültürel faktörleri bütünleştiren ampirik çalışmalar arasındaki boşluğu kapatmak için, motivasyonel faktörlerin ve çevresel duyarlılığın farklı ülkelerdeki üniversite öğrencilerinin yaratıcı başarılarıyla nasıl ilişkili olduğunu incelemek amaçlanmıştır. Katılımcılar Arjantin, Avusturya, Şili, Çin, Kosova, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye olmak üzere sekiz farklı kültürel bölgeden üniversite öğrencileriydi. Sonuçlar

Çevresel duyarlılık, motivasyonel faktörler ve yaratıcı başarı arasındaki ilişkiye dair genel olarak olumlu bir tablo çizmiştir. Bu araştırma, ebeveynlerin öğrencilerin motivasyonel yönlerini ve yaratıcı başarılarını desteklemede potansiyel olarak hayati bir rol oynadığını, öğretim görevlilerinin destekleyici rolünün ise kültürel örgütsel koşullara bağlı olduğunu gösterdi (63).

3. MATERYAL VE METOT

Bu araştırmada ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandı. Bu kısımda araştırmanın biçimi, evreni ve örnekleme, bilgilerin bir araya getirilmesi ve verilerin analizine dair bilgi verildi.

3.1. Araştırmanın Modeli

Nicel yöntemin kullanıldığı bu çalışma, ilişkisel modelde bir tarama araştırmasıdır. Değişkenler arası bağlantıları betimlemek amacıyla kullanılan ilişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve bu değişimin derecesini belirlemek amacıyla kullanılır. Modelin amacı nedensellik değil değişimin derecesini incelemektir (64). Araştırmanın bağımlı değişkeni okul öncesi çocuklarının yaratıcılık düzeyleri bağımsız değişken ise ebeveyn stilleridir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Elazığ ili merkezinde bulunan resmi anaokullarına devam eden çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise Elazığ ili merkezinde bulunan resmi anaokullarına devam eden 243 okulöncesi öğrencisinin ebeveynleri ve öğretmenleri oluşturdu. Örnekleme yöntemi olarak kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanıldı.

3.3. Verilerin Toplanması

Ankete başlamadan önce öğretmenlere ve ailelerine araştırmayla ilgili bilgiler verildi. Ölçek olarak; Sosyodemografik Bilgi Formu, Erken Çocuklukta Yaratıcılığı Değerlendirme Ölçeğı, ve Çok Boyutlu Ebeveyn Stilleri Ölçeğı kullanıldı. Çok Boyutlu Ebeveyn Stilleri Ölçeğı okulöncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri tarafından çocukların yaratıcılığı ise öğretmenleri tarafından dolduruldu.

1. Sosyodemografik Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından alan yazın taranarak hazırlanacak sosyodemografik bilgi formu; çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, ebeveynin eğitim durumu, yaşı, mesleğı, sosyoekonomik durumu vb. sorularından oluşan bir formdur.

2. Erken Çocuklukta Yaratıcılığı Değerlendirme Ölçeğı: Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeğı (ECCRS), Elizabeth Kay Bennet tarafından (1988) geliştirilen ve sonrasında Giannangeola ve Franceshini tarafından (2009) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile kullanılmıştır. Ölçeğin Türkiye uyarlamasını Aral, Çiçekler ve Pirpir (2020)

yapmıştır. Çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ölçmek amacıyla hazırlanmış ve 12 maddeden oluşmaktadır. 7'li likert tarzı bir derecelendirme içermektedir. Öğretmenler, tarafından doldurulmuş olup, çocuğun "çocuk bir soruna birçok çözüm üretir." ya da "hayal gücü iyidir ve hayali sever." minvalinde sorular yer almaktadır. Öğretmen her çocuk için ayrı yaptığı gözlem sonucu bir değerlendirme yapmıştır. Öğretmenler öğrencileri; (1) Nerdeyse hiçbir zaman, (2) Çok nadir, (3) Nadir, (4) Bazen, (5) Sık sık, (6) Çok sık, (7) Nerdeyse her zaman seçeneklerinden birini seçerek değerlendirmiştir.

Ölçekten yüksek puan almak çocukların yaratıcılık düzeylerindeki artışı ifade etmektedir (55).

3. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Ölçeği (Ebeveyn Formu) : Bu ölçek anne babaların ebeveynlik uygulamalarını değerlendirmek amacıyla Parent ve Forehand tarafından 2017 yılında oluşturulmuştur. Faktör analizi sonucunda ölçeğin; olumlu pekiştirme, proaktif ebeveynlik (oluşabilecek sorunları önceden sezme), destekleyici yaklaşım, samimi ilişki, fiziksel kontrol, düşük kontrol ve düşmanlık olarak yedi tane alt boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca samimi ilişki, proaktif ebeveynlik, olumlu pekiştirme ve destekleyici yaklaşım alt boyutlarının toplam puanların toplanmasıyla kapsayıcı olumlu ebeveynlik; düşmanlık, düşük kontrol ve fiziksel kontrol alt boyutları puanlarının toplanması ile olumsuz ebeveynlik alt ölçeği puanları elde edilmektedir. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında iç tutarlılık katsayılarının; proaktif ebeveynlik için 0.85, olumlu pekiştirme 0.83, samimi ilişki 0.77, destekleyici yaklaşım 0.82, düşmanlık 0.86, düşük kontrol 0.83, fiziksel kontrol 0.86, kapsamlı olumlu ebeveynlik boyutu 0.87 ve kapsamlı olumsuz ebeveynlik boyutu 0.85 olduğu görülmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayıları proaktif ebeveynlik 0.84, olumlu pekiştirme 0.82, samimi ilişki 0.90, destekleyici yaklaşım 0.79, düşmanlık 0.85, düşük kontrol 0.86, fiziksel kontrol 0.89, kapsamlı olumlu ebeveynlik boyutu 0.82 ve kapsamlı olumsuz ebeveynlik boyutu 0.80 olarak bulunmuştur. Uyarlama çalışması Karababa tarafından 866 ebeveynnden oluşan bir örneklem grubuyla 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda faktör yapısı doğrulanmış, güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayılarının 0.77 ve 0.87 arasında değiştiği görülmüştür. Test-tekrar test güvenirlik analizi katsayılarının ise 0.79 ile 0.90 arasında farklılaştığı görülmüştür. Ölçüt geçerliği Güçler ve Güçlükler Anketi ile tamamlanmış ve geçerli olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre ölçek 4-17 yaş aralığında çocuğu olan yetişkinler için geçerli ve güvenilir (65).

Aşağıda araştırmaya katılan çocukların demografik özellikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Tablo 3.1’de araştırmaya katılan toplam 243 çocuğun demografik özellikleri incelendiğinde, ebeveynlerin eğitim durumu bakımından %23.9’unun ilköğretim, %25.1’inin lise, %14.0’inin ön lisans, %32.9’unun lisans ve %4.1’inin lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğu görüldü. Ebeveynlerin yaş gruplarına göre dağılımında %4.9’unun 18-24 yaş, %46.1’inin 25-34 yaş, %42.ünün 35-44 yaş ve %6.6’sının 45 yaş ve üzerinde olduğu belirlendi. Aile gelir durumu açısından katılımcıların %11.1’i kötü, %60.5’i orta ve %28.4’ü iyi gelir durumuna sahipti. Ebeveynlerin çalışma durumu incelendiğinde, %65.0’nın çalışmadığı, %35.0’nın ise çalıştığı tespit edildi. Çocukların kardeş sayısı bakımından, %16.0’nın kardeşi yokken, %55.6’sının 1 kardeşi, %23.5’inin 2 kardeşi ve %4.9’unun 3 veya daha fazla kardeşi olduğu görüldü. Cinsiyet dağılımında %48.1’i kız ve %51.9’u erkekti. Çocukların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, %4.9’unun 36-48 ay, %43.2’sinin 49-62 ay ve %51.9’unun 63-76 ay aralığında olduğu belirlendi. Araştırmaya katılan toplam çocuk sayısı 243’tür.

Tablo 3.1. Araştırmaya katılan çocukların demografik özelliklerinin dağılımı (n=243)

		<i>n</i>	%
Ebeveynin Eğitim Durumu	İlköğretim	58	23.9
	Lise	61	25.1
	Ön Lisans	34	14.0
	Lisans	80	32.9
	Lisansüstü	10	4.1
Ebeveynin Yaşı	18-24	12	4.9
	25-34	112	46.1
	35-44	103	42.4
	45 ve Üstü	16	6.6
Aile Gelir Durumu	Kötü	27	11.1
	Orta	147	60.5
	İyi	69	28.4
Ebeveynin Çalışma Durumu	Çalışmıyor	158	65.0
	Çalışıyor	85	35.0
Kardeş Sayısı	Yok	39	16.0

	1 Kardeş	135	55.6
	2 Kardeş	57	23.5
	3 Kardeş ve Üzeri	12	4.9
Cinsiyeti	Kız	117	48.1
	Erkek	126	51.9
Yaş (Ay)	36-48 Ay	12	4.9
	49-62 Ay	105	43.2
	63-76 Ay	126	51.9
Toplam		243	100.0

3.4. Veri Toplama Araçları

Tablo 3.2’de ölçeklere ait güvenirlik katsayıları verilmiştir. Tabloya göre, “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği toplam 12 madde ile 0,928 gibi yüksek bir güvenirlik katsayısına sahip olduğu görüldü. “Düşmanlık” (7 madde) 0.675, “Düşük Kontrol” (7 madde) 0.677 ve “Fiziksel Kontrol” (4 madde) 0.657, “Proaktif Ebeveynlik” (6 madde) 0.604 ve “Olumlu Pekiştirme” (4 madde) 0.565 güvenirlik katsayılarıyla orta düzeyde güvenirlik sergilerken, “Destekleyici Yaklaşım” (3 madde) 0,527 ve “Samimi İlişki” (3 madde) 0.311 ise daha düşük güvenirlik katsayılarına sahiptir. Daha geniş kapsamlı alt boyutlardan “Olumsuz Ebeveynlik” (18 madde) 0.787 ve “Olumlu Ebeveynlik” (16 madde) 0.744 güvenirlik katsayılarıyla ölçek genelinde kabul edilebilir bir düzeyde yer aldığı görüldü.

Tablo 3.2. Ölçek ve alt boyutlarına ait cronbach alpha güvenirlik katsayıları

	<i>Madde Sayısı</i>	<i>Güvenirlik Katsayısı</i>
Yaratıcılık	12	0.928
Düşmanlık	7	0.675
Düşük Kontrol	7	0.677
Fiziksel Kontrol	4	0.657
Proaktif Ebeveynlik	6	0.604
Olumlu Pekiştirme	4	0.565
Destekleyici Yaklaşım	3	0.527
Samimi İlişki	3	0.311
Olumsuz Ebeveynlik	18	0.787

3.5.Verilerin Analizi

SPSS 22.0 paket programı kullanılarak analizler yapıldı. Verilerin analizinden elde edilen veriler bulgular bölümünde frekans (f) ve yüzde (%) özellikleri kullanılarak sunuldu.

Tablo 3.3'te araştırmaya ait ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri verilmiştir. Verilen normal dağılıp dağılmadığının tespiti için Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerine bakıldı. Bu değerlerin -2 ve +2 arasında olması kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Tablo 3'te iki ölçeğin ve alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu ve normal dağılım gösterdiği kabul edildi. Bu sonuca göre ikili gruplarda bağımsız gruplar t testi, üç ve üzeri gruplarda tek yönlü varyans (ANOVA) analizi, ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Tablo 3.3. Araştırmada kullanılan ölçeklere ait normallik testi sonuçları

	<i>Madde Sayısı</i>	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Yaratıcılık	12	-0.365	-0.106
Düşmanlık	7	0.609	0.011
Düşük Kontrol	7	0.304	-0.381
Fiziksel Kontrol	4	1.521	1.802
Proaktif Ebeveynlik	6	-0.716	0.751
Olumlu Pekiştirme	4	-1.341	1.246
Destekleyici Yaklaşım	3	-1.264	0.662
Samimi İlişki	3	-1.245	1.095
Olumsuz Ebeveynlik	18	0.548	0.097
Olumlu Ebeveynlik	16	-0.786	0.+089

4. BULGULAR

Tablo 4.1’de araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutların ortalama puan, standart sapma, minimum ve maksimum puanlarına ait istatistikler görölmektedir. Analiz sonucunda “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeğinin puan ortalamasının (57.00 ± 13.065) orta düzeyde olduğu tespit edildi. “Düşmanlık” alt boyutunun puan ortalaması (13.69 ± 4.095), “Düşük Kontrol” alt boyutunun puan ortalamasının (16.04 ± 4.620), “Fiziksel Kontrol” alt boyutunun puan ortalamasının (5.38 ± 1.939) ve “Olumsuz Ebeveynlik” toplam alt boyutunun puan ortalaması (35.11 ± 8.360) düşük düzeyde olduğu tespit edildi. “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutunun puan ortalamasının (24.59 ± 3.37), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutunun puan ortalamasının (18.49 ± 1.888), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutunun puan ortalamasının (14.12 ± 1.201), “Samimi İlişki” alt boyutunun puan ortalamasının (14.03 ± 1.192), “Olumlu Ebeveynlik” toplam alt boyutunun puan ortalamasının (71.23 ± 5.843) yüksek düzeyde olduğu tespit edildi.

Tablo 4.1. Araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlara ait betimsel istatistikler

	Min.	Max.	Ortalama	Std. Sapma	Puan Aralığı
Yaratıcılık	19	83	57.00	13.065	12-84
Düşmanlık	7	28	13.69	4.095	7-35
Düşük Kontrol	7	28	16.04	4.620	7-35
Fiziksel Kontrol	4	12	5.38	1.939	4-20
Proaktif Ebeveynlik	11	30	24.59	3.537	6-30
Olumlu Pekiştirme	12	20	18.49	1.888	4-20
Destekleyici Yaklaşım	10	15	14.12	1.201	3-15
Samimi İlişki	9	15	14.03	1.192	3-15
Olumsuz Ebeveynlik	18	62	35.11	8.360	18-90
Olumlu Ebeveynlik	54	80	71.23	5.843	16-80

Tablo 4.2’de çocukların ebeveynlerinin eğitim durumuna göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görölmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; “Düşük Kontrol” alt boyutu ($F=4.166$; $p<0.05$),

“Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($F=3.828$; $p<0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=3.243$; $p<0.05$) puanlarında ebeveynlerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edildi. Ortaya çıkan anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenlik durumuna göre Tukey ve Tamhane post-hoc testleri yapıldı. Test sonuçlarına göre, “**Düşük Kontrol**” alt boyutunda ilköğretim ve lise mezunu olan ebeveynlerin puan ortalaması lisans mezunu olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. “**Proaktif Ebeveynlik**” alt boyutunda ön lisans ve lisans mezunu olan ebeveynlerin puan ortalaması ilköğretim ve lise mezunu olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. “**Olumlu Ebeveynlik**” toplam boyutunda ön lisans, lisans ve lisansüstü mezunu olan ebeveynlerin puan ortalaması ilköğretim mezunu olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ancak “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($F=0.455$; $p>0.05$), “Düşmanlık” alt boyutu ($F=0.558$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($F=0.525$; $p>0.05$), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($F=1.626$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($F=1.901$; $p>0.05$), “Samimi İlişki” alt boyutu ($F=1.043$; $p>0.05$) ve “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=1.722$; $p>0.05$) puanlarında ebeveynlerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.2. Çocukların ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Ebeveyn Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Post-Hoc
Yaratıcılık	(1) İlköğretim	58	55.26	12.093	0.455	0.768	
	(2) Lise	61	56.75	14.003			
	(3) Ön Lisans	34	58.65	12.000			
	(4) Lisans	80	57.65	13.924			
	(5) Lisansüstü	10	57.90	9.574			
Düşmanlık	(1) İlköğretim	58	14.07	4.460	0.558	0.694	
	(2) Lise	61	13.49	4.596			
	(3) Ön Lisans	34	12.88	3.566			
	(4) Lisans	80	13.93	3.717			
	(5) Lisansüstü	10	13.50	3.472			
Düşük Kontrol	(1) İlköğretim	58	17.45	5.188	4.166	0.003*	1>4 2>4
	(2) Lise	61	16.87	4.649			
	(3) Ön Lisans	34	15.47	4.009			
	(4) Lisans	80	14.59	4.179			
	(5) Lisansüstü	10	16.40	3.098			
Fiziksel Kontrol	(1) İlköğretim	58	5.62	2.068	0.525	0.718	
	(2) Lise	61	5.41	1.820			
	(3) Ön Lisans	34	5.21	1.935			
	(4) Lisans	80	5.34	2.006			
	(5) Lisansüstü	10	4.80	1.398			
Proaktif Ebeveynlik	(1) İlköğretim	58	23.67	3.526	3.828	0.005*	3>1 4>1
	(2) Lise	61	23.77	3.972			

	(3) Ön Lisans	34	25.71	2.887			3>2
	(4) Lisans	80	25.26	3.291			4>2
	(5) Lisansüstü	10	25.80	2.530			
Olumlu Pekiştirme	(1) İlköğretim	58	18.12	2.161			
	(2) Lise	61	18.46	1.920			
	(3) Ön Lisans	34	18.76	1.908	1.626	0.168	
	(4) Lisans	80	18.53	1.684			
	(5) Lisansüstü	10	19.60	0.966			
Destekleyici Yaklaşım	(1) İlköğretim	58	13.83	1.272			
	(2) Lise	61	14.33	0.908			
	(3) Ön Lisans	34	13.97	1.487	1.901	0.111	
	(4) Lisans	80	14.16	1.237			
	(5) Lisansüstü	10	14.60	0.516			
Samimi İlişki	(1) İlköğretim	58	13.81	1.206			
	(2) Lise	61	14.00	1.304			
	(3) Ön Lisans	34	14.00	1.073	1.043	0.386	
	(4) Lisans	80	14.20	1.174			
	(5) Lisansüstü	10	14.30	0.823			
Olumsuz Ebeveynlik	(1) İlköğretim	58	37.14	9.179			
	(2) Lise	61	35.77	9.071			
	(3) Ön Lisans	34	33.56	8.005	1.722	0.146	
	(4) Lisans	80	33.85	7.405			
	(5) Lisansüstü	10	34.70	5.272			
Olumlu Ebeveynlik	(1) İlköğretim	58	69.43	6.162			3>1
	(2) Lise	61	70.56	5.763			4>1
	(3) Ön Lisans	34	72.44	5.976	3.243	0.013*	5>1
	(4) Lisans	80	72.15	5.542			
	(5) Lisansüstü	10	74.30	2.869			

*p<0.05

Tablo 4.3’de çocukların ebeveynlerinin yaşına göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($F=3.676$; $p<0.05$) ve “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($F=2.720$; $p<0.05$) puanlarında ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir farklılık çıktığı görüldü. Ortaya çıkan anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenlik durumuna göre Tukey ve Tamhane post-hoc testleri yapıldı. Test sonuçlarına göre, “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeğinde yaşı 18-24 arasında ve 35-44 arasında olan ebeveynlerin puan ortalaması yaşı 25-34 arasında olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. “Olumlu Pekiştirme” alt boyutunda yaşı 18-24 arasında olan ebeveynlerin puan ortalaması yaşı 45 ve üzerinde olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ancak “Düşmanlık” alt boyutu ($F=1.127$; $p>0.05$), “Düşük Kontrol” alt boyutu ($F=0.876$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($F=0.320$; $p>0.05$), “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($F=0.779$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($F=0.433$; $p>0.05$), “Samimi İlişki”

alt boyutu ($F=0.953$; $p>0.05$), “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.765$; $p>0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.981$; $p>0.05$) puanlarında ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.3. Çocukların ebeveynlerinin yaşına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Ebeveyn Yaşı	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Post-Hoc
Yaratıcılık	(1) 18-24	12	63.58	8.140	3.676	0.013*	1>2 3>2
	(2) 25-34	112	54.29	12.369			
	(3) 35-44	103	58.65	13.626			
	(4) 45 ve Üstü	16	60.50	13.755			
Düşmanlık	(1) 18-24	12	12.75	3.911	1.127	0.339	
	(2) 25-34	112	14.19	4.282			
	(3) 35-44	103	13.27	3.899			
	(4) 45 ve Üstü	16	13.56	4.066			
Düşük Kontrol	(1) 18-24	12	17.00	4.411	0.876	0.454	
	(2) 25-34	112	16.14	4.318			
	(3) 35-44	103	15.62	4.907			
	(4) 45 ve Üstü	16	17.31	4.963			
Fiziksel Kontrol	(1) 18-24	12	5.17	1.337	0.320	0.811	
	(2) 25-34	112	5.51	2.258			
	(3) 35-44	103	5.30	1.656			
	(4) 45 ve Üstü	16	5.19	1.642			
Proaktif Ebeveynlik	(1) 18-24	12	24.25	3.467	0.779	0.507	
	(2) 25-34	112	24.88	3.215			
	(3) 35-44	103	24.48	3.920			
	(4) 45 ve Üstü	16	23.56	3.162			
Olumlu Pekiştirme	(1) 18-24	12	19.08	1.084	2.720	0.045*	1>4
	(2) 25-34	112	18.70	1.739			
	(3) 35-44	103	18.36	2.081			
	(4) 45 ve Üstü	16	17.44	1.711			
Destekleyici Yaklaşım	(1) 18-24	12	13.92	1.621	0.433	0.729	
	(2) 25-34	112	14.05	1.286			
	(3) 35-44	103	14.17	1.106			
	(4) 45 ve Üstü	16	14.31	0.793			
Samimi İlişki	(1) 18-24	12	13.75	1.215	0.953	0.416	
	(2) 25-34	112	14.16	1.078			
	(3) 35-44	103	13.92	1.281			
	(4) 45 ve Üstü	16	14.06	1.340			
Olumsuz Ebeveynlik	(1) 18-24	12	34.92	8.382	0.765	0.514	
	(2) 25-34	112	35.84	8.403			
	(3) 35-44	103	34.19	8.337			
	(4) 45 ve Üstü	16	36.06	8.370			
Olumlu Ebeveynlik	(1) 18-24	12	71.00	5.063	0.981	0.402	
	(2) 25-34	112	71.79	5.554			
	(3) 35-44	103	70.93	6.381			
	(4) 45 ve Üstü	16	69.38	4.500			

* $p<0.05$

Tablo 4.4’de çocukların aile gelir durumuna göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonuçlarına göre; “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($F=0,047$; $p>0.05$), “Düşmanlık” alt boyutu ($F=0,992$; $p>0.05$), “Düşük Kontrol” alt boyutu ($F=2,434$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($F=0,427$; $p>0.05$), “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($F=1,837$; $p>0.05$), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($F=0.147$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($F=0.900$; $p>0.05$), “Samimi İlişki” alt boyutu ($F=2.101$; $p>0.05$), “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.507$; $p>0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.774$; $p>0.05$) puanlarında çocukların aile gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.4. Çocukların aile gelir durumlarına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Aile Gelir Durumu	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Post-Hoc
Yaratıcılık	(1) Kötü	27	57.41	11.167	0.047	0.955	
	(2) Orta	147	57.11	13.948			
	(3) İyi	69	56.62	11.910			
Düşmanlık	(1) Kötü	27	12.67	4.315	0.992	0.372	
	(2) Orta	147	13.76	3.977			
	(3) İyi	69	13.94	4.256			
Düşük Kontrol	(1) Kötü	27	16.26	5.096	2.434	0.090	
	(2) Orta	147	16.48	4.430			
	(3) İyi	69	15.01	4.733			
Fiziksel Kontrol	(1) Kötü	27	5.33	2.304	0.427	0.653	
	(2) Orta	147	5.31	1.766			
	(3) İyi	69	5.57	2.145			
Proaktif Ebeveynlik	(1) Kötü	27	23.44	3.609	1.837	0.162	
	(2) Orta	147	24.63	3.629			
	(3) İyi	69	24.97	3.254			
Olumlu Pekiştirme	(1) Kötü	27	18.44	2.172	0.147	0.864	
	(2) Orta	147	18.45	1.959			
	(3) İyi	69	18.59	1.621			
Destekleyici Yaklaşım	(1) Kötü	27	14.41	1.010	0.900	0.408	
	(2) Orta	147	14.08	1.274			
	(3) İyi	69	14.07	1.102			
Samimi İlişki	(1) Kötü	27	14.11	1.649	2.101	0.125	
	(2) Orta	147	13.91	1.097			
	(3) İyi	69	14.26	1.159			
Olumsuz Ebeveynlik	(1) Kötü	27	34.26	8.165	0.507	0.603	
	(2) Orta	147	35.54	7.898			
	(3) İyi	69	34.52	9.394			
Olumlu Ebeveynlik	(1) Kötü	27	70.41	5.780	0.774	0.462	
	(2) Orta	147	71.07	6.258			
	(3) İyi	69	71.90	4.887			

Tablo 4.5’de çocukların ebeveynlerinin çalışma durumuna göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları görülmektedir. Bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre; “Düşük Kontrol” alt boyutu ($t=2.007$; $p<0.05$) puanlarında çocukların ebeveynlerinin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edildi. Ortaya çıkan anlamlı farklılığa göre çalışmayan ebeveynlerin puan ortalaması çalışan ebeveynlerin puan

ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ancak “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($t=-1.754$; $p>0.05$), “Düşmanlık” alt boyutu ($t=0.120$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($t=1.671$; $p>0.05$), “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($t=-1.617$; $p>0.05$), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($t=0.471$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($t=0.089$; $p>0.05$), “Samimi İlişki” alt boyutu ($t=1.106$; $p>0.05$), “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($t=1.612$; $p>0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($t=-0.561$; $p>0.05$) çocukların ebeveynlerinin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.5. Çocukların ebeveynlerinin çalışma durumuna göre ölçek ve alt boyutlarının puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Ebeveyn Çalışma Durumu	n	$\bar{X}$	SS	T	p
Yaratıcılık	Hayır	158	55.93	13.597	-1.754	0.081
	Evet	85	59.00	11.832		
Düşmanlık	Hayır	158	13.71	4.398	0.120	0.905
	Evet	85	13.65	3.487		
Düşük Kontrol	Hayır	158	16.47	4.659	2.007	0.046*
	Evet	85	15.24	4.463		
Fiziksel Kontrol	Hayır	158	5.53	2.062	1.671	0.096
	Evet	85	5.12	1.665		
Proaktif Ebeveynlik	Hayır	158	24.33	3.597	-1.617	0.108
	Evet	85	25.08	3.388		
Olumlu Pekiştirme	Hayır	158	18.53	1.921	0.471	0.638
	Evet	85	18.41	1.834		
Destekleyici Yaklaşım	Hayır	158	14.12	1.223	0.089	0.929
	Evet	85	14.11	1.165		
Samimi İlişki	Hayır	158	14.09	1.139	1.106	0.270
	Evet	85	13.92	1.284		
Olumsuz Ebeveynlik	Hayır	158	35.71	8.837	1.612	0.108
	Evet	85	34.00	7.311		
Olumlu Ebeveynlik	Hayır	158	71.08	6.080	-0.561	0.575
	Evet	85	71.52	5.400		

* $p<0.05$

Tablo 4.6’da çocukların kardeş sayısına göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre “Samimi İlişki” alt boyutu (**F=4.982; $p<0.05$**) puanlarında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık elde edildi. Ortaya çıkan anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenlik durumuna göre Tukey post-hoc testleri yapıldı. Test sonuçlarına göre, kardeşi olmayan çocukların puan ortalaması bir ve iki kardeşi olan çocukların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ancak “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($F=0.263$; $p>0.05$), “Düşmanlık” alt boyutu ($F=0.503$; $p>0.05$), “Düşük Kontrol” alt boyutu ($F=1.807$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($F=0.485$;

$p>0.05$), “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($F=0.853$; $p>0.05$), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($F=0.802$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($F=0.620$; $p>0.05$), “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.579$; $p>0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=1.663$; $p>0.05$) puanlarında çocukların kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.6. Çocukların kardeş sayısına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Post-Hoc
Yaratıcılık	(1) Yok	39	56.21	13.796	0.263	0.852	
	(2) 1	135	57.21	13.263			
	(3) 2	57	56.49	11.810			
	(4) 3 ve Üstü	12	59.75	15.244			
Düşmanlık	(1) Yok	39	13.72	3.663	0.503	0.681	
	(2) 1	135	13.72	4.088			
	(3) 2	57	13.33	4.360			
	(4) 3 ve Üstü	12	14.92	4.461			
Düşük Kontrol	(1) Yok	39	15.31	4.156	1.807	0.146	
	(2) 1	135	15.73	4.550			
	(3) 2	57	17.23	4.774			
	(4) 3 ve Üstü	12	16.25	5.594			
Fiziksel Kontrol	(1) Yok	39	5.54	1.971	0.485	0.693	
	(2) 1	135	5.27	1.944			
	(3) 2	57	5.46	1.813			
	(4) 3 ve Üstü	12	5.83	2.443			
Proaktif Ebeveynlik	(1) Yok	39	25.13	3.197	0.853	0.466	
	(2) 1	135	24.68	3.446			
	(3) 2	57	24.23	4.036			
	(4) 3 ve Üstü	12	23.58	3.059			
Olumlu Pekiştirme	(1) Yok	39	18.74	1.446	0.802	0.494	
	(2) 1	135	18.49	1.996			
	(3) 2	57	18.23	1.964			
	(4) 3 ve Üstü	12	18.92	1.505			
Destekleyici Yaklaşım	(1) Yok	39	14.33	0.898	0.620	0.603	
	(2) 1	135	14.10	1.304			
	(3) 2	57	14.00	1.134			
	(4) 3 ve Üstü	12	14.17	1.193			
Samimi İlişki	(1) Yok	39	14.54	0.756	4.982	0.002*	1>2 1>3
	(2) 1	135	14.05	1.142			
	(3) 2	57	13.61	1.278			
	(4) 3 ve Üstü	12	14.17	1.801			
Olumsuz Ebeveynlik	(1) Yok	39	34.56	7.192	0.579	0.629	
	(2) 1	135	34.72	8.496			
	(3) 2	57	36.02	8.509			
	(4) 3 ve Üstü	12	37.00	9.982			
Olumlu Ebeveynlik	(1) Yok	39	72.74	3.851	1.663	0.176	
	(2) 1	135	71.32	6.068			
	(3) 2	57	70.07	6.319			
	(4) 3 ve Üstü	12	70.83	5.734			

* $p<0.05$

Tablo 4.7’de çocukların cinsiyetlerine göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları görülmektedir. Bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre; “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($t=1.294$; $p>0.05$), “Düşmanlık” alt boyutu ($t=0,050$; $p>0.05$),

“Düşük Kontrol” alt boyutu ($t=1,089$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($t=-0.382$; $p>0.05$), “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($t=-1,3,94$; $p>0.05$), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($t=0.387$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($t=0.055$; $p>0.05$), “Samimi İlişki” alt boyutu ($t=-1,496$; $p>0.05$), “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($t=0.537$; $p>0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($t=-1.010$; $p>0.05$) çocukların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.7. Çocukların cinsiyetlerine göre ölçek ve alt boyutlarının puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	T	p
Yaratıcılık	Kız	117	58.13	12.018	1.294	0.197
	Erkek	126	55.96	13.934		
Düşmanlık	Kız	117	13.70	3.933	0.050	0.960
	Erkek	126	13.67	4.255		
Düşük Kontrol	Kız	117	16.38	4.293	1.089	0.277
	Erkek	126	15.73	4.901		
Fiziksel Kontrol	Kız	117	5.33	1.781	-0.382	0.703
	Erkek	126	5.43	2.080		
Proaktif Ebeveynlik	Kız	117	24.26	3.549	-1.394	0.164
	Erkek	126	24.90	3.512		
Olumlu Pekiştirme	Kız	117	18.54	1.754	0.387	0.699
	Erkek	126	18.44	2.010		
Destekleyici Yaklaşım	Kız	117	14.12	1.261	0.055	0.956
	Erkek	126	14.11	1.147		
Samimi İlişki	Kız	117	13.91	1.257	-1.496	0.136
	Erkek	126	14.14	1.122		
Olumsuz Ebeveynlik	Kız	117	35.41	7.679	0.537	0.592
	Erkek	126	34.83	8.967		
Olumlu Ebeveynlik	Kız	117	70.84	5.722	-1.010	0.314
	Erkek	126	71.60	5.953		

Tablo 4.8’de çocukların yaşına göre araştırmada kullanılan ölçek ve alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin olarak yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ($F=0.496$; $p>0.05$), “Düşmanlık” alt boyutu ($F=1.918$; $p>0.05$), “Düşük Kontrol” alt boyutu ($F=0.047$; $p>0.05$), “Fiziksel Kontrol” alt boyutu ($F=2.012$; $p>0.05$), “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu ($F=1.985$; $p>0.05$), “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu ($F=0.337$; $p>0.05$), “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu ($F=0.020$; $p>0.05$), “Samimi İlişki” alt boyutu ($F=0.226$; $p>0.05$), “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.563$; $p>0.05$) ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu ($F=0.875$; $p>0.05$) puanlarında çocukların yaşına göre anlamlı bir farklılık elde edilmedi.

Tablo 4.8. Çocukların yaşına göre ölçek ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Yaş	n	$\bar{X}$	SS	F	p	Post-Hoc
Yaratıcılık	(1) 36-48 Ay	12	56.67	10.334	0.496	0.610	
	(2) 49-62 Ay	105	56.09	11.838			
	(3) 63-76 Ay	126	57.80	14.251			
Düşmanlık	(1) 36-48 Ay	12	15.75	3.646	1.918	0.149	
	(2) 49-62 Ay	105	13.81	4.370			
	(3) 63-76 Ay	126	13.39	3.859			
Düşük Kontrol	(1) 36-48 Ay	12	15.67	3.085	0.047	0.955	
	(2) 49-62 Ay	105	16.10	4.035			
	(3) 63-76 Ay	126	16.03	5.189			
Fiziksel Kontrol	(1) 36-48 Ay	12	5.08	2.466	2.012	0.136	
	(2) 49-62 Ay	105	5.67	2.111			
	(3) 63-76 Ay	126	5.17	1.707			
Proaktif Ebeveynlik	(1) 36-48 Ay	12	25.42	3.801	1.985	0.140	
	(2) 49-62 Ay	105	25.01	3.488			
	(3) 63-76 Ay	126	24.17	3.525			
Olumlu Pekiştirme	(1) 36-48 Ay	12	18.08	2.539	0.337	0.714	
	(2) 49-62 Ay	105	18.55	1.941			
	(3) 63-76 Ay	126	18.48	1.783			
Destekleyici Yaklaşım	(1) 36-48 Ay	12	14.17	1.267	0.020	0.980	
	(2) 49-62 Ay	105	14.12	1.246			
	(3) 63-76 Ay	126	14.10	1.165			
Samimi İlişki	(1) 36-48 Ay	12	14.25	1.215	0.226	0.798	
	(2) 49-62 Ay	105	14.04	1.168			
	(3) 63-76 Ay	126	14.01	1.217			
Olumsuz Ebeveynlik	(1) 36-48 Ay	12	36.50	5.535	0.563	0.570	
	(2) 49-62 Ay	105	35.57	8.469			
	(3) 63-76 Ay	126	34.60	8.502			
Olumlu Ebeveynlik	(1) 36-48 Ay	12	71.92	7.465	0.875	0.418	
	(2) 49-62 Ay	105	71.72	6.007			
	(3) 63-76 Ay	126	70.75	5.541			

Tablo 4.9’da araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları görülmektedir. Analiz sonucuna bakıldığında; “Erken Çocukluk Yaratıcılık” ölçeği ile “Düşmanlık” alt boyutu [$r=0.009$; $p>0.05$], “Düşük Kontrol” alt boyutu [$r=-0.010$; $p>0.05$], “Fiziksel Kontrol” alt boyutu [$r=-0.003$; $p>0.05$], “Proaktif Ebeveynlik” alt boyutu [$r=-0.047$; $p>0.05$], “Olumlu Pekiştirme” alt boyutu [$r=0.015$; $p>0.05$], “Destekleyici Yaklaşım” alt boyutu [$r=0.055$; $p>0.05$], “Samimi İlişki” alt boyutu [$r=0.012$; $p>0.05$], “Olumsuz Ebeveynlik” toplam boyutu [$r=-0.002$; $p>0.05$] ve “Olumlu Ebeveynlik” toplam boyutu [$r=-0.010$; $p>0.05$] arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmedi.

Tablo 4.9. Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkiye yönelik yapılan korelasyon testi sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
(1) Yaratıcılık	1	0.009	-0.010	-0.003	-0.047	0.015	0.055	0.012	-0.002	-0.010
(2) Düşmanlık		1	0.384**	0.550**	-0.104	-0.016	-0.225**	-0.248**	0.830**	-0.165**
(3) Düşük Kontrol			1	0.264**	-0.211**	-0.096	-0.077	-0.233**	0.802**	-0.222**
(4) Fiziksel Kontrol				1	-0.172**	-0.125	-0.250**	-0.200**	0.647**	-0.237**
(5) Proaktif Ebeveynlik					1	0.472**	0.343**	0.211**	-0.208**	0.871**
(6) Olumlu Pekiştirme						1	0.491**	0.211**	-0.090	0.753**
(7) Destekleyici Yaklaşım							1	0.364**	-0.211**	0.646**
(8) Samimi İlişki								1	-0.297**	0.475**
(9) Olumsuz Ebeveynlik									1	-0.258**
(10) Olumlu Ebeveynlik										1

**p<0.001

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, yaş, cinsiyeti, kardeş sayısı, ebeveynlerinin çalışma durumu, eğitim durumu, yaşı, ailenin gelir durumu gibi değişkenlerle, ebeveyn stilleri ve çocukların yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmada Elazığ ili merkezinde resmi anaokullarına devam eden 243 çocuğun ebeveynlerine “çok boyutlu ebeveynlik stilleri ölçeği” uygulanmış olup, öğretmenlerinin de “erken çocukluk yaratıcılık ölçeğini” ni doldurmaları istenmiştir.

Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin eğitim durumu ile “olumlu ebeveynlik” toplam boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ebeveynlerin eğitim durumuna göre puan ortalamasına bakıldığında, ilköğretim ve lise mezunu ebeveynlerin “düşük kontrol” alt boyutunda puan ortalaması daha yüksek çıkarken; önlisans ve lisans mezunu olan ebeveynlerin puan ortalaması ise “proaktif ebeveynlik” alt boyutunda daha yüksek çıkmıştır. Olumlu ebeveynlik toplam boyutunda ise eğitim durumu yükseldikçe puan ortalaması artmıştır. Xu ve arkadaşları (2005) Çin örnekleminde elde ettikleri saha bulgularında, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin daha olumlu stilleri kullandığı görülmektedir (66). Aydoğdu ve Dilekmen’in (2016) yaptığı bir araştırmada annelerin eğitim durumunun yükseldikçe çocuklara daha fazla demokratik tutum sergiledikleri görülmüştür (67).

Ancak eğitim durumu ile çocukların yaratıcılıkları arasında anlamlı derecede yüksek bir ilişki bulunamamıştır. Alanyazında ebeveynin eğitim durumu ile çocuklardaki yaratıcılık ilişkisini inceleyen bazı çalışmalarda, anne babaların öğrenim düzeyi arttıkça çocuğun yaratıcılık düzeyinin de arttığı bulunmuştur (20). Bunun tersine ebeveyn eğitim durumunun, çocuğun yaratıcılık düzeyini etkilemediğini belirten çalışmalar da vardır (68).

Araştırma sonucunda yaşı 18-24 arasında ve 35-44 arasında olan ebeveynlerin çocuklarının yaratıcılık ölçeğindeki puanları, yaşı 25-34 arasında olan ebeveynlerin çocuklarının puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Öztunç’un yaptığı çalışmada da (1999) ebeveynlerin yaşlarının çocuğun yaratıcılık düzeyini etkilediği görülmektedir. Anne ve babanın orta yaşlarında olması çocuğun yaratıcılık düzeyini artırma konusunda son derece önemlidir. Orta yaşlarında olan ebeveynler çocuk yetiştirme konusunda daha deneyimli oldukları için çocukların yaptığı davranışlar söz konusu olduğunda daha esnek olmaktadır. Genç yaştaki ebeveynler ise tam tersine daha az deneyimli oldukları için çocukların yaratıcılıkları üzerinde etkili olabilmektedirler. Araştırmanın sonucunda ise, 29 yaş ve altında olan ebeveynler ile yaşı 30 yaş ve üzerinde

olanların çocuklarının yaratıcılıklarını geliştirme noktasında benzer şekillerde davrandıkları görülmüştür (70).

Bulgular incelendiğinde, “olumlu pekiştirme” alt boyutunda yaşı 18-24 arasında olan ebeveynler, yaşı 45 ve üzerinde olan ebeveynlerden daha yüksek puan almışken; diğer boyutlar ve ebeveynlerin yaşı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aydoğdu (2016) yaptığı çalışmada, ebeveynlerin yaşlarına göre anne baba tutumları arasında anlamlı bir farkın olmadığını vurgulamıştır (67).

Araştırma sonucuna bakıldığında; ailenin gelir durumu ile ebeveynlik stilleri ve çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aydoğdu ve Dilekmen’in (2016) yaptığı bir çalışmada ebeveynlik stilleri ile ailenin sosyoekonomik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur (67).

Çalışmanın bir diğer bulgusuna göre, çalışmayan, ev hanımı olan ebeveynlerin “düşük kontrol” alt boyutundaki puan ortalaması çalışan ebeveynlerin puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Alanyazın incelendiğinde bizim çalışmamamızın aksine Şanlı (2007) tarafından yapılan bir araştırmaya göre herhangi bir işte çalışmayan annelerin çalışan annelere göre çocuklarına daha baskıcı bir tutum sergiledikleri bulunmuştur (16). Ancak ebeveynlerin çalışma durumu ile çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre; “samimi ilişki” alt boyutunda kardeşi olmayan çocukların puan ortalaması bir veya daha çok kardeşe sahip olan çocukların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek çıkarken diğer boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ramazan ve Tok’un (2023) okul öncesi eğitim alan 60-72 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışma sonucunda kardeş sayısı ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmemektedir (55).

Ayrıca çocukların kardeş sayısı ile yaratıcılıkları arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde Çeliköz’ün (2017), 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılıklarının bazı özellikler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmanın sonucunda kardeş sayısının çocukların yaratıcılık düzeylerini etkilemediği görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar, bizim çalışmamızda ortaya çıkan sonucu destekler niteliktedir (71).

Bir diğer bulguya göre; ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri ile ebeveynlik stilleri ve çocukların yaratıcılıkları arasında anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır. Şanlı ve

Öztürk'ün (2012) yaptığı bir araştırmada annelerin sıklıkla kullandığı ebeveyn tutumlarının çocuğun cinsiyetine göre herhangi bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetleri ile çocukların yaratıcılıkları arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öncü (2000) tarafından “Ne Kadar Yaratıcısınız?” ölçeğini kullanarak anaokuluna devam eden öğrencilere yapılan bir çalışmada cinsiyet farklılığı yönünden yaratıcılık özelliğinin dört boyutu arasında da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (72). Erken çocukluk kurumuna devam eden çocukların yaratıcılık düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmanın sonucunda, çocukların cinsiyetinin yaratıcılık özelliklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (2). Ceylan'ın (2008) erken çocukluk eğitim kurumuna devam eden beş-altı yaşlarındaki çocukların bilişsel becerilerine göre yaratıcılıklarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmasında cinsiyet ile yaratıcılık puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (68). Dunn ve Herwing (1992), okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-5 yaşlarındaki 34 çocukla yapılan bir çalışma sonucunda, yaratıcı düşünce ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ileri sürmüşlerdir (38).

Bu sonuçlar bizim çalışmamızda ortaya çıkan sonucu desteklemektedir.

Araştırmanın diğer bir sonucuna göre; çocuklarının yaşı ile ebeveynlerinin ebeveynlik stilleri ve yaratıcılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Farklı yaş gruplarının (3-18) yaratıcılık düzeylerinin incelendiği araştırmalarda, çocuklardaki yaratıcılık düzeyinin yaş ilerledikçe arttığı, bazı yaşlarda ise yaratıcılık düzeylerinde inişlerin olabileceği görülmektedir (40). Bizim araştırmamızda yaş ile yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamasının sebebinin örneklem için seçilen çocukların yaşlarının (4-6 yaş) birbirine yakın olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan çıkarılan son sonuca göre ise; ebeveynlik stilleri ile çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Alanyazındaki diğer çalışmalarda bu çalışmada elde edilen sonucun tersine anne baba tutumlarının çocukların yaratıcılık düzeylerinin artmasında önemli bir role sahip olduğu bulunmuştur (60). Bizim çalışmamızın sonuçlarını destekleyen Erduran Tekin ve Aslan (2021) tarafından ergenlerde duygu düzenleme ve yaratıcılığı yordama konusunda algılanan anne baba tutumlarının rolünü belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile yaratıcılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (53). Bu çalışmanın sonucu da bizim çalışmamızı desteklemektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebeveynlik stilleri ile okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 243 öğrencinin ebeveynlerine ve öğretmenlerine yapılan anketlerin sonuçlarına göre; çocukların yaratıcılıkları ebeveyn stillerinden ziyade diğer değişkenlerden daha çok etkilenmektedir. Bu sonuca ulaşılmasında testlerin yapıldığı bölgenin kültürel faktörlerinin de etkili olabileceği düşünülmektedir. Bunun dışında örneklemin seçildiği çocukların okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar olmasıyla sınırlandırılması da bu araştırmanın bir sınırlılığıdır. Bunun dışında örneklemin tek bir bölgeden seçilmiş olması da bu araştırmanın bir sınırlılığıdır. Çocukların okula yeni başlamış olmasının, okul ortamına uyum sağlamaya çalışmalarının da bu sonucun çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlik stilleri ve okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırma sonucunda şu öneriler sunulmuştur:

1. Eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuk eğitimi konusunda bilinçlenmeleri ve çocukların yaratıcılıklarını destekleyebilmeleri için çeşitli eğitimler verilebilir.
2. Erken çocukluk eğitim kurumlarında çocukların yaratıcılıklarını destekleyen etkinliklere, oyunlara ve özel uygulamalara daha çok yer verilebilir.
3. Çocukların yaptıkları özgün ürünler ödüllendirilerek yaratıcı özellikleri desteklenebilir.
4. Çocukları yaratıcı düşünmeye teşvik etmek adına, farklı hobiler edinmeleri sağlanabilir.
5. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlerin çocuklarının ücretsiz resim kursu, sergiler, müze gezme gibi faaliyetlere katılımları sağlanabilir.
6. Okulöncesi dönem çocuklarının yaratıcılıkları ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki ile ilgili çalışma sayısı az olduğundan bu konuda daha fazla araştırma yapılabilir.
7. Ebeveyn stilleri çocukların yaratıcılıkları arasındaki ilişkide düzenleyici ve aracı mekanizmalara odaklanılabilir.

KAYNAKLAR

1. San İ. Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, 2. Baskı. Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Kırali Ofset, 1977:1-200.
2. Yuvacı Z. Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi [doktora tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2017.
3. Mangır M, Aral NÇ. Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki dokuz yaş çocuklarının yaratıcılıklarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi. 1991;15(79):10-13.
4. Dağlıoğlu HE. Yaratıcılık, Hayal Gücü ve Zekâ İlişkisi. İçinde: Çelebi ÖE (editör). Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık Ve Geliştirilmesi, 2.Baskı. Ankara, Pegem Akademi, 2012: 48-76.
5. Yaşar MC, Aral N. Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi. 2010;3(2):201-09.
6. Koran N. Çocukta Yaratıcılığı Gelişimi. İçinde: Yazgın E, Yazgın Y (editörler). Erken Çocuklukta Yaratıcılık ve Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri, 1. Baskı. Ankara, Pegem Akademi, 2020: 53-80.
7. Özer M, Yıldırım Polat A. Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi. 2019;7(3):1309-327.
8. Yıldız C. 60-66 aylık çocukların bakış açısı alma ve yaratıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2016:1-137.
9. Atalay MC. Sosyoekonominin sanat eğitiminde yaratıcılığa olan etkisi [yüksek lisans tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2008.
10. Aydın Ç. Üniversite okullarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi [yayımlanmamış bilim uzmanlığı tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1997.
11. Faizi M, Azari AK, Maleki SN. Design principles of residential spaces to promote children's creativity. Procedia Soc Behav Sci. 2012;35:468-74.
12. Kemple KM, Nissenberg SA. Nurturing creativity in early childhood education: families are part of it. Working with Families Early. 2000;28(1):67-71.

13. Gardner KG, Moran JD. Family adaptability, cohesion, and creativity. *Creativity Research Journal*. 1990;3(4):281-86.
14. Fearon DD, Copeland D, Saxcon, T. The relationship between parenting styles and creativity in a sample of jamaican children. *Creativity Research Journal*. 2013;25(1):119-128.
15. Fang YC, Shen YH. The relationship between undergraduate students' parenting style and creativity. *Psychology*. 2021;12(4):498-510.
16. Şanlı D. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi [yüksek lisans tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 2007.
17. Argun Y. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitimi, 3. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık, 2012:1-168.
18. Mangır M, Aral N. Çocukta yaratıcılık ve yaratıcılığın geliştirilmesi. 8. YA-PA Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, YA-PA Yayınları, 1992;41-50.
19. Toyran G. Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi [yüksek lisans tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 2015.
20. Kara Ş, Şençiçek S. Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2015;6(2):90-97.
21. Bogoyavlenskaya DB. Nature of changes in creativity scores in preschool and junior schoolchildren. *Procedia Soc Behav Sci*. 2013;86:358-362.
22. Gönen M, Şahin S, Yükselen Aİ, Tanju E. Çocuklar için Yaratıcı Etkinlikler, İstanbul, Epsilon Yayınevi, 2006:1-224.
23. Abacı O. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi, 2.Baskı. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2003:1-103.
24. Doğan N. Yaratıcı Düşünme ve Yaratıcılık. İçinde: Demirel, Ö. (editör). *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2007:167-198.
25. Ulcay S. "Okul Öncesi Kuruluşlarda Yaratıcılık", 2-3 YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul, YA-PA Yayınları, 1993:1-182.
26. Chan JC. Family influences on creative experiences of children from grade five to six in taiwan. *Journal of Education and Psychology*. 2005;28(4):591-615.
27. Çakmak A. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-dergisi*. 2010:1-11.

28. Karayağmurlar B. Sanatta yaratıcılık ve eğitim [yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 1990.
29. Çetin Z. Yaratıcılığın Gelişmesi. İçinde: Öncü EÇ (editör). Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi, 6. Baskı. Pegem Akademi, 2020:78-90.
30. Senemoğlu N. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan uygulamaya, 27. Baskı. Anı Yayıncılık, 2020:1-686.
31. Aktamış H, Ergün Ö. Fen Eğitimi ve Yaratıcılık. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006;20:77-83.
32. Güven Y. Erken Çocukluk Yaratıcılık Yeteneğini Tanıma ve Geliştirme. Marmara Üniversitesi Anaokulu-Anasınıfı El Kitabı. İstanbul, Ya-Pa Yayınları, 1999:1-125.
33. Güneş A. Eğitimde yaratıcılık ve yaratıcı mekânlar. Eğitim Bilim Toplum Dergisi. 2016;15(57):37-56.
34. Bayındır N. Çocuklarda Yaratıcılık ve Geliştirilmesi, Ankara, Eğiten Kitap, 2013:1-72.
35. Çetingöz D. Okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi [yüksek lisans tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 2002.
36. Akçum E. 5- 6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitiminin etkisinin incelenmesi [yüksek lisans tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2005.
37. Noorafshan L, Jowkar B. The effect of emotional intelligence and its components on creativity. Procedia Soc Behav Sci. 2013;84:791-95.
38. Dunn L, Herwig JE. Play behaviors and convergent and divergent thinking skills of young children attending full-day preschool. Child Study Journal, 1992;22(1):23-38.
39. Gönen M, Uzmen S, Akçin N, Özdemir N. Anaokuluna giden 5-6 yaş çocuklarında yaratıcı düşüncenin incelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi. 1993;17(89):64-71.
40. Torrance EP. Understanding creativity: where to start?. Psychological Inquiry. 1993;4(3):232-34.
41. Sönmez Eİ. Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerine göre uygulama okullarındaki etkinliklerin yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2017;9(26):523-47.
42. Senemoğlu N. Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Ankara, Pegem Akademi, 2009:1-686.

43. Özer M. Suçluluk-Utanç, bağlanma, algılanan ebeveynlik (anne) tarzı ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler [yüksek lisans tezi]. Ankara: Kara Harp Okulu Komutanlığı; 2011.
44. Hale R. Baumrind parenting styles and their relationship to the parent developmental theory [doctoral dissertation]. New York: Pace University; 2008.
45. Baumrind D. Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*. 1966;37(4):887-907.
46. Yörükoğlu A. Gençlik Çağı, 7. Baskı. İstanbul, Özgür Yayınları, 1990;144-49
47. Sertelin Ç. Ebeveyn tutumlarının sosyofonksiyonları ile ilişkisi [yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2003.
48. Yavuzer H. Ana-Baba Okulu. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2006:1-464.
49. Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1998:1-270.
50. Olcay O. Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal analizi [yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2008.
51. Yeşilbağ Ş. Karakter eğitiminin standartlar müfredatıyla birlikte gerçekleştirme. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. 2011;110:20-26.
52. Öz G. Anne - Baba Olma Sanatı. İstanbul: Melisa Yayıncılık, 2004:1-256.
53. Erduran TÖ, Aslan AE. Ergenlerde yaratıcılık ve duygu düzenlemeyi yordamada algılanan anne baba tutumlarının rolü. *Humanistic Perspective*. 2021;3(3):569-92.
54. Koç H. İlkokul öğrencilerinin yaratıcılık öz yeterlik algılarına anne-baba ve öğretmen tutumlarının etkisi [yüksek lisans tezi]. Amasya: Amasya Üniversitesi; 2021.
55. Ramazan O, Tok G. Okul öncesi eğitim alan 60-72 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*. 2023;3(2):404-16.
56. Özer M, Polat AY. Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*. 2019;7(3):1309-27.
57. Lim S, Smith J. The structural relationships of parenting style, creative personality, and loneliness. *Creativity Research Journal*. 2008;20(4):412-19.
58. Dong Y, Lin J, Li,H, Cheng L, Niu W, Tong Z. How parenting styles affect children's creativity: through the lens of self. *Think Skills Creat*. 2022;45:1010-45.
59. Jankowska DM, Gralewski J. The familial context of children's creativity: parenting styles and the climate for creativity in parent-child relationship. *Creativity Studies*. 2022;15(1):1-24.

60. Deng L, Wang L, Zhao Y. How creativity was affected by environmental factors and individual characteristics: a cross-cultural comparison perspective. *Creativity Research Journal*. 2016;28(3):357-66.
61. Wang Q. The effect of parenting practices on creativity: mediating role of psychological resilience. *Psychol Res Behav Manag*. 2023;4501-14.
62. Ramić BA, Camović D. Etiologija kreativnosti–roditeljstvo i rano porodično okruženje kao konceptualni okvir. *The Etiology of Creativity – Int J Pediatr Dent*. 2022;22(20):229-50.
63. He J, Wan Z, Zhang Y, Feng S, Han J, Quan H, et al. The influence of mindful parenting on children’s creative tendencies: the chain mediating effect of parent–child intimacy and connectedness to nature. *Behav Brain Sci*. 2024;14(3):223.
64. Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2000:1-368.
65. Karababa, A. Çok boyutlu ebeveynlik stillerini değerlendirme ölçeği’nin (çesdö) (ebeveyn formu) Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019;46: 108-131.
66. Xu Y, Farver JAM, Zhang Z, Zeng Q, Yu L, Cai B. Mainland Chinese parenting styles and parent-child interaction. *Int J Behav Dev*. 2005;29 (6): 524-531.
67. Aydoğdu F, Dilekmen M. Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2016;11(2):569-85.
68. Ceylan E. Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi [yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2008.
69. Massey-Abernathy A. Daddy, may i? The interaction of fathers’ parenting styles and their children’s personality. *J Soc Psychol*. 2022;1(2):111-24.
70. Öztunç M. Ailenin çocukların yaratıcı düşünme yeteneği üzerine etkisi [yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi; 1999.
71. Çeliköz N. Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin güncellenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*. 2017;2:1-25.
72. Öncü T. Anasınıfı düzeyindeki çocukların şekilsel yaratıcılıklarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 2000;40(1-2):25-34.

EKLER

EK-1. Özgeçmiş

EK-2. Etik Kurul Onayı

EK-3. Milli Eğitim Bakanlığı İzni

EK-4. Demografik Bilgi Formu

Değerli katılımcı, bu anket formu “Ebeveynlik Stilleri İle Okulöncesi Dönem Çocuklarının Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilecek tüm veriler ve isminiz gizli kalacaktır. Verdiğiniz cevaplar yalnızca araştırma için kullanılacaktır. Zaman ayırdığınız, içten cevaplarınızla araştırmaya katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız?

18-24 () 25-34 () 35-44 () 45-54 () 65 ve üstü

2. Cinsiyetiniz?

Kadın () Erkek ()

3. Eğitim Durumunuz?

() İlköğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

4. Mesleğiniz nedir?

Ev Hanımı () Çalışan ()

5. Gelir durumunuz nasıldır?

Az () Orta () İyi () Çok İyi ()

6. Kaç çocuğunuz var?

Bir () İki () Üç () Dört () Beş () Daha fazla ()

7. Çocuğunuzun cinsiyeti nedir? Kız () Erkek ()

8. Çocuğunuzun yaşı?

36-48() 48-62 () 62-76 ()

9. Çocuğunuzun bakımında destek alıyor musunuz? Evet () Hayır ()

EK-5. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Versiyonu)

Çocuğun Adı -----	Çocuğun Cinsiyeti Kız / Erkek
Ebeveynin Adı -----	Çocuğun Doğum Tarihi ----/----/-----
Yakınlık Derecesi -----	Bugünün Tarihi ----/----/-----
Çocuğun Yaşı -----	Çocuğun Sınıfı -----

Açıklama: Ebeveynler çocuklarını yetiştirmeye çalışırken farklı davranışlar sergilerler. Lütfen her ifadeyi okuyun ve son iki ay içinde yukarıda ismi belirtilen çocuğunuza yönelik ebeveynlik tutumunuzu ne kadar iyi ifade ettiğini değerlendirin.		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1	Çocuğuma olan sevgimi ona sarılarak, onu öperek ve kucaklayarak gösteririm.	1	2	3	4	5
2	Eğer çocuğumun elinden bir hakkını aldığımda mızızlanırım veya şikâyet ederse istediğini ona geri veririm.	1	2	3	4	5

EK-6. Erken Çocukluk Yaratıcılık Ölçeği

Yönerge: Aşağıdaki 12 maddede, her bir tanımlama ya da sıfat sınıfınızdaki çocuklardan birini ne derecede belirtiyor, işaretleyiniz. Bu davranış çocuk için ne kadar tipiktir? Bu davranışı ne düzeyde gözlemliyorsunuz?								
Çocuğun Numarası(Kodu)		Nerdeyse hiçbir zaman (1)	Çok nadir (2)	Nadir (3)	Bazen (4)	Sık (5)	Çok sık (6)	Neredeyse her zaman (7)
1	Çocuk risk almayı, farklı şeyler yapmayı, yeni şeyler denemeyi sever.							
2	Günlük durumlarda normalin üstünde bir mizah anlayışı vardır.							
3	Çocuk fikrinden dönmez, açık sözlüdür; açık ve özgür konuşmayı sever.							
4	Çocuk esnektir ve beklenen değişikliklere uyum sağlar.							
5	Kendini yönlendirir ve içsel motivasyona sahiptir.							
6	Çocuk birçok şey hakkında meraklıdır ve sorgulayıcıdır.							

7	Çocuk maksatlı olarak sistematik bir araştırmayla meşgul olur ve ne yapacağını planlar.							
8	Çocuk aktiviteleri kendine has bir tarzda yapar, yaptığını öznelletirir.							
9	Hayal gücü iyidir ve hayali sever.							
10	Çocuk itaatkâr değildir, işleri kendi tarzına göre yapar.							
11	Çocuk, bir soruna birçok çözüm üretir.							
12	Çocuk hareketlerinde özgürdür ve serbest davranan bir tarzı vardır.							